2016 гъэм фокіадэм (сентябрым) и 27, гъубж

● Тхьэмахуэм тхуэ къыдок! ● И уасэр зы тумэнщ ●

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

• Фестивалхэр

Шыналъиблым я ліыкіуэхэр щызэіуощіэ

Кавказ Ищхъэрэм щыпсэу лъэпкъхэм щэнхабзэмрэ спортымкіэ я VII фестивалыр Ингуш Республикэм и къалащхьэ Назрань дэт стадион нэхъыщхьэм, Аушев Рашид и ціэр зезыхьэм, фокіадэм и 26-м щекіуэкіащ. Абы хэтащ КИФЩІ-м хиубыдэ щіыналъи 7-м я ліыкіуэ 700-м

КЪЫЗЭХУЭСАХЭМ фІэхъус гуапэкІэ зыхуагъэзащ Ингуш, Шэшэн республикэхэм я Іэтащхьэхэу **Евкуров Юнус-бэчрэ Ка-дыров Рамзанрэ**, Урысей Федерацэм Кавказ Ищхъэрэм и ІуэхухэмкІэ и министр Кузнецов Лев, УФ-м и Президентым и Полномочнэ ліыкіуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм щыІэм и къуэдзэ Шишкин Андрей, Ставрополь крайм и Унафэщ Владимиров Владимир, Мэзкуу къалэм Іэпкълъэпкъым зегъэужьынымрэ спортымків и лепартаментым и туьэмала

Спортымкіэ зэхьэзэхуэхэр лізужьыгъуэ 12-кІэ зэхэгъэщхьэхукІауэ щытащ: кІапсэм дэпщеинымкіэ, хьэлъэ къэіэтынымкіэ, лъэнымкіэ, баш псыгъуэ кіыхьхэм тету къэкІухьынымкІэ, атлетикэ псынщІэмкІэ, хьэлъэ къехьэкІынымкІэ, бэнэкІэ лІэужьыгъуитымкіэ, Іэпщэкіэ, кіапсэкіэ зэпекъунымкіэ, шабзэ уэкіэмкіэ, мини-футболымкіэ. Зэпеуэхэм кърикіуа псори зэхалъхьэжа иужькіэ наіуэ къэхъуащ япэ увыпІэр Ингуш Республикэм и командэм, етІуанэр Дагъыстэным, ещанэр Къэбэрдей-Балъкъэрым иклахэм къызэрахьар.

Фестивалым и саугъэт фондыр сом мелуани 100 хъурт. Абы щытекІуахэм тыгъэ папщізу сом мин 30-м къыщыщіздзауз сом мини 100-м нэблагъэ иратащ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

• Гульытэ

Зи ныбжьыр илъэси 100-м щхьэдэхахэр

Я ныбжьыр илъэси 100-м шхьэдэхауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым цІыху 83-рэ щопсэу, -КъБР-м и Жылагъуэ палатэм и зэјущјэм апхуэдэу щыжи ащ Социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэнымкІэ и комиссэм и унафэщ1 Шыхъуэбахъуэ Мухьэ-

ГУЛЪЫТЭ хэІэтыкІа хуащІ Хэку зауэшхуэм хэтахэмрэ тылым щылэжьахэмрэ.

ЗэІущІ́эм къыщыпсэкъызэригъэлъэлъам гъуамкІэ, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зи ныбжь хэкІуэтахэм сыт и лъэныкъуэкІи псэунызыщыщІагъа-

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

<u>Къэбэрдей</u> уэрамым щрагъэкіуэкі нэгузыужь программэхэм къахэхъуэ зэпытщ.

ИДЖЫБЛАГЪЭ уэрамым и лъэс зекІуапІэхэм щекІуэкІащ ди нэхъыжьхэм гукъинэж ящыхъуа Іуэхугъуэ дахэ. Ар теухуат зауэ гъуэгуанэр зи фэ дэхуахэм а лъэхъэнэ хьэлъэм зэхалъхьауэ щыта усэхэм. рацэм и жэрдэмкіэ къы-МВД-м и ветеранхэм, тхызэгухьэныгъэм и «Винил»

щlалэгъуалэ клубым. Зауэм теухуа усэхэмрэ Аленэ, нэгъуэщІхэри. удихьэхыу, едмехемеоп къызэхуэсахэм я гукъы-

Амырхъан и тхылъитI.

<u>«Псэм и щіасэ си лъахэ», «Зи ціэр</u>

лъагэ, зи щІыхьыр ин» фіэщы-

гъэхэм щіэту иджыблагъэ Котля-

ровхэ Мариерэ Викторрэ я тхылъ тедзапіэм къыщыдэкіащ Ціыпіынэ

АХЭР теухуащ ліэщіыгъуэ блэкіам

и 80, 90 гъэхэм Къэбэрдей-Балъ-

къэрым и мызакъуэу, щІыналъэ куэ-

дым зи ехъулІэныгъэфІхэр щызэ-

• Шэнхабзэ

Усызъэ удэзыхьэххэр Къэбэрдей цэрамым щоІц

Налшык къалэ админист- дэжыр къаlэту къеджащ «Лира» литературэ зэгухьэхалъхьа мы Іуэхур къыдаІы- ныгъэм и унафэщ Мэрзей республикэм и Залымджэрий, зауэм и и ветеранхэм, тхы- ветеран Ширцевэ Аннэ, лъыр фІыуэ зылъагъухэм я МВД-м и Ветеранхэм я союзым къызэригъэпэща музейм и унафэщ Черновэ

ЖАНОКЪУЭ Хьэутий.

ГукъэкІыж нэхухэр

лъащІысауэ щыта «Іуащхьэмахуэ» хъыжьхэр, зи къару емыблэжу зи къа-

колхозымрэ абы и зыужьыныгъэм зи лэным

хэмрэ. ЦІыпІынэри абыхэм ящыщ

зыщ. Лэжьакіуэ къызэрыгуэкіым къы-

щыщІидзэу, колхозым и унафэщІ

къулыкъум нэса цІыхум зытепсэлъы-

хьынрэ игу къигъэкіыжынрэ и гъу-

Мы къыдэкІыгъуэхэм увыпІэшхуэ

• Бахъсэн щІыналъэ

Илъэсищым тращіыхь

Бахъсэн щІыналъэм и щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ Сыжажэ Хьэсэн Іэ тридзащ районым и къуажэхэм «2017 - 2019 гъэхэм зегъэужьыным и Іуэхукіэ мурад пыухыкіам тещІыхьа муниципальнэ про-<u>граммэм къару егъэ-</u> гъуэтыным теухуа унафэм.

ЗИ ГУГЪУ тщІы лъэхъэнэм абы ипкъ иткІэ ягъэхьэзырынущ псори зэхэту тІысыпІэ 830-рэ зиlэну щэнхабзэнэгузегъэужьыпlэ lуэхущlапІэхэр, яукъуэдиинущ газ бжьамийуэ километр 36,15хуэдэ гъэсыныпхъэ зыІэрыхьэхэр процент 98-м нагъэсыну, зыр зым пымыщІа псыжапІэ бжьамийуэ километр 71,188-рэ яукъуэдиину, къуажэдэс псори ирикъуу зэфэну псыкІэ къызэрагъэпэщыну.

Программэр ягъэзэщІэным трагъэкІуэдэнущ сом мелуан 584-рэ мини 153,42-

рэ. 2003 гъэм къыщыщіэдзауэ 2013 гъэр къэсыху Бахъсэн щІыналъэм и къуажэхэм зегъзужьынымкІз и социальнэ программэр ягъэза-

• Налогхэр

Мы гъэм

нэхъыбэщ

КъБР-м Экономикэ зыу-

жьыныгъэмкІэ и министер-

ствэм финанс ІэнатІэмкІэ и

къудамэм хъыбар къызэритамкіэ, къаіэрыхьэ ахъшэ

Урысейм и адрей къалэхэми.

268,2-рэ хъуащ.

TOTAL PROPERTY STATES STATES рэ. Я мурадщ щІыуэпс газ щІэкІэрэ я псэупІэхэр ира-зэрыкІуэ унэхэм ящыщу ап-гъэфІэкІуащ унагъуи 195-м. Абыхэм ящыщу 63-р ІэщІа-

гъэлІ ныбжьыщІэхэм я унагъуэхэщ е унагъащІэхэщ. «2014-2017 гъэхэм икIи 2020 гъэм нэсыху КъБР-м и къуажэ щІыналъэхэм зегъэукъэсыху унагъуэ 28-м псэупіэкіэ яіэ іэмалхэр ирагъэфІэкІуащ. Абыхэм ящышу 17-р Іэщіагъэлі ныбжьышіэхэм я унагъуэхэщ е унагъащІэхэрщ

ПсэупІэ фондым и про-

псоми ящыщу сом мелар-

ди 3-рэ мелуан 557,3-р фе-

деральнэ бюджетым ягъэ-

кІуащ. Ар 2015 гъэм и апхуэ-

дэ лъэхъэнэм елъытауэ

КъБР-м и бюджет зэщІэ-

гъэуІуам налогхэм къахэ-

кІыу къаІэрыхьэ хэхъуэр

2016 гъэм и фокlадэм сом

процент 1,1-кІэ (сом мелар-

дрэ мелуан 703,7-кІэ) нэ-

КъБР-м Экономикэ

министерствэм и

пресс-ІуэхущІапІэ.

зыужьыныгъэмкІэ и

хъыбэ хъуащ

хуэдэ 1,8-кІэ нэхъыбэщ.

2016 гъэр зэрыщІидзэрэ меларди 7-рэ мелуан 711-рэ

КъБР-м и бюджет лізу- хъуащ. Ар нэгъабэ и апхуэ-

жьыгъуэ псоми налогыу дэ лъэхъэнэм елъытауэ

щыхузэщІагъэуІуащ нэ проценти 9,8-кІэ нэхъыбэщ.

гъабэ и апхуэдэ лъэ- Республикэ бюджетым про-

хъэнэм елъытауэ процент цент 12,5-кlэ (сом меларди

24,6-кіэ нэхъыбэ икіи ар 6-м щигъукіэ) зиіэтащ, щіы[.]

сом мелард 11-рэ мелуан піэ бюджетхэм я хэхъуэхэр

Промышленность

зэфіэкіым хагъахъуэ

Налшык и консерв заводым и лэжьыгъэр йоф ак lyэ.

МЫ ІуэхущІапіэм зэман кіыхькіэ бэджэнду къищтауэ

щІы гектар 300-м нэблагъэ иІыгъщ. Абы илъэс къэс

фізіугъэм нэхъ тегъэщіа хадэхэкі зэмылізужьыгъуэхэр

щыхесэ икіи гъэ псом и кіыхьагъкіэ абы елэжьыну Іэмал

егъуэт. Апхуэдэщ, къапщтэмэ, нащэр, помидорыр, джэш

щхъуантіэр, фізіугъэм халъхьэ щхъуантіагъэхэр. Продук-

цэр ирегъашэ ди гъунэгъу щІыналъэхэм я мызакъуэу,

хуэдэ гъэунэхуп і эмалхэми зрагъэубгъуну я мурадщ.

• Футбол

«Спартак-Налшык» - «Тосно» - 1:1

Урысей Федерацэм футболымкІэ и япэ дивизионым

щекІуэкІ зэхьэзэхуэм ипкъ иткІэ дыгъуэпшыхь Налшык

щызэхэта зэlущlэм апхуэдэ бжыгъэ кърикlуащ. Ди

«Спартак-Налшыкымрэ» «Тосно»-мрэ я зэlущІэр зэре-

ХЬЭТАУ Ислъам.

ЦРЫМ Дахазилэ.

ТхылъыщІэ

пэрыт мэкъумэшыщІэхэр,

къызэрыгуэкІыр - псори фІырэ гуапа-

гъэкІэ игу къегъэкІыж авторым. ЦІы-

пІынэр зэрылэжьа илъэсхэм абыхэм я

дэтхэнэми ядигуэшащ гуауэри гуф Іэ-

кlакІуэхэм къацІыху «Сыщалъхуа си

гъэм къыдигъэкlа тхылъымкlи.

ЦІыпІынэ Амырхъан ди щІэджы-

щІалэхэм ящыщу топыр дигъэкІащ Дашаев Аслъэн.

кІуэкІам теухуа тхыгъэ ди газетым тетынущ.

гъуэри.

гуащІэр хэзылъхьа мэкъумэшыщІэ- къуажэдэсхэм я щытыкІэ, псэукІэ

щеубыд авторыр щалъхуа Шордакъ щІыналъэм» псалъащхьэм щІэту 2013 адыгэ жылагъуэжьым. Япэ ита нэ- гъэм къыдигъэкІа тхылъымкІи.

цент 96-м нэсым газ макlуэ, къуажэдэсхэр зэфэн псыкІэ процент 98-кІэ къызэгъэпэщащ. Иджырей программэр щІэгъэкъуэн хуэхъунущ къуажэ щІыналъэхэм я теплъэхэр къэгъэщ Іэрэщ Іэным, жылэдэсхэм псэуныгъэ и жьын» программэм ипкъ лъэныкъуэкІэ яІэ тыншыиткіэ Бахъсэн муниципаль-нэ районым 2014 гъэм къы-хэм мэкъумэш хозяйствэм щегъэжьауэ мы зэманыр зрагъэужьыным. А мурадхэр зрагъэхъуліэн папщіэ къэралымрэ хьэрычэтыщІ лэжьакІуэхэмрэ я мылъкур зэхагъэхьэнуш, бюджетым щымыщ хэкІыпІэхэр къагъуэтынущ.

ЧЫЛАР Аринэ.

ΑΠΚ

Ди республикэм и мэкъумэш Іэнатіэхэм гъавэ Іухыжыныр и кіэм щынобла-

МЫ ЗЭМАНЫМ ирихьэлІзу гъавэр къытрахыжащ гектар мин 45-м. Ар кърахьэліэжын хуейм и процент 95-м щегъу ики абы къикіащ гъавэу тонн мини 135-рэ. Дунейм и щытыкІэм сыт хуэдэу зимыхъуэжами, мэкъумэшыщІэхэм гъэр яхуэlеяуэ пхужыІэнукъым: гуэдзыр и кіэм нэсу гъуну хунэсащ, зы гектарым хуэзэуи къытра-хар центнер 32-33-м нос. Ар нэгъабэ къытрахам нэхърэ центнери 5-6кІэ нэхъыбэщ.

ГъавэгъэкІхэм апхуэдэу къапоплъэ Іусыпхъэр къехьэлІэжыныр.

Хозяйствэхэр мыІейуэ техникэхэмкІэ мэкъумэш къызэгъэпэщащ. Бэджэндырылажьэхэр хущІокъу бжьыхьэ уэлбанэ кіыхьым щІимыдзэ щІыкІэ хэгъуэр и кІэм зэрынагъэсыным. Техникэр къызэмэщІэкІхэм мыбдежми хэкІыпІэ къагъуэт - ахэр зэгуохьэри, Іуэхур тыншу кърахьэліэ.

ЛЪОСТЭН Музэ.

◆Туризмэм и дунейпсо ма-

● ∳ГъэсакІуэмрэ зи школ кІуэгъуэ мыхъуахэр щапі Іуэхущіапіэхэм я лэжьакіуэхэмрэ я махуэщ. Ар трагъэхуащ Урысейм япэ сабий садым лэжьэн щыщІидза махуэм - 1863 гъэм фокІадэм и 27-м Санкт-Петербург къыщызэГуахащ апхуэ-

дэ ІуэхущІапІэ. **♦1783 гъэм** тенджыз ФІыцІэм техьащ Урысей флотым и япэ кхъухьыр - «Екатеринэ и щІыхьыр» зыфіащар. ♦1801 гъэм Александр Езанэр ирагъэплъащ япэ лъакъуэрыгъажэм. Дунейм щыяпэу ар зэпкърилъхьат Арта-

♦ 1825 гъэм дунейм щыяпэу Инджылызым гъущІ гъуэгу

къалащхьэ Варшавэ.

♦ 1940 гъэм Германием, Ита-

КъБКъУ-мрэ Эрмитажымрэ зэбгъэдоувэ

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и ЩІэныгъэ советым иджыблагъэ къеблэгъащ Къэрал Эрмитажым и генеральнэ унафэщіым и дэіэпыкъуэгъу Марченкэ Юлие.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэльыхьащ КъБКъУ-м хъыбарегъащіэ ізнатізхэмкіэ, тхыдэмрэ филологиемкіэ и институтым и студентхэмрэ Къэрал Эрмитажым и ІэщІагъэліхэмрэ зэгъусэу зыхэта Кавказ Ищхъэрэ археологие экспедицэм кърикІуам.

Фигу къэдгъэк ыжынщи, 2016 гъэм гъатхэпэм и 31-м Къэрал Эрмитажым и генеральнэ унафэщ Пиотровский Михаилрэ КъБКъУ-м и ректор Алътуд Юрийрэ езыхэр зи унафэщ ІуэхущІапІэхэр зэрызэдэлэжьэнум теухуа зэгурыІуэныгъэм Санкт-Петербург къалэм Іэ щыщіадзаўэ щытащ. «Ар гъуэгуанэшхуэм и щіэдзапіэщ, дыщогугъ Къэ-

рал Эрмитажым дызэрыдэлэжьэнум фІы къытхудэ-кІуэну», - къыхигъэщащ Алътуд Юрий.

Экспедицэм и лэжьыгъэм шыщхьэују мазэм щіидзэри, фокlадэм и 4-м зэфlэкlащ. «Археологие къэхутэныгъэхэр Лашынкъей къуажэм щекІуэкІащ, абы испы унэ къыщагъуэтащ, - жиІащ Марченкэ Юлие къыщыпсалъэм. - Ар ехъулІэныгъэшхуэщ, сыту жыпІэмэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыпІэхэм апхуэдэ зэи къыщагъуэтакъым».

Эрмитажым и ІэщІагъэлІхэм ящыщ зым зэрыжиІэмкіэ. лэжьыгъэ купщіафіэхэр щрагъэкіуэкіащ Къулъкъужын Ищхъэрэ къуажэми. Абы къыщагъуэташ УФ-м ШэнхабзэмкІэ и министерствэм и учётым щымыта, ямыцІыху Іуащхьэхэр.

«Ди гуапэу дыдолажьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым. ФІыщІэ яхудощІ къэхутэныгъэхэм хэта студентхэми. Дызэримыгугъауэ куэд къыдэхъулІащ икіи илъэс къакіуи ди лэжьыгъэм пытщэну ди мурадщ», - дыщіигъуащ Марченкэ Юлие.

Зэіущіэм хэта студентхэр щіэупщіащ я щіэныгъэм Эрмитажым щыхагъэхъуэн папщІэ Іэмал яІэнур зы-

«ЗэгурыІуэныгъэр унэтІыныгъэ зыбжанэкІэ дызэрызэдэлэжьэнум тещІыхьащ: егъэджэныгъэм, щІэныгъэм, лъэныкъуитІми сэбэп къахуэзыхьыну нэгъуэщІ Іуэхухэми. Ди мурадхэм хэтщ КъБКъУ-м и студентхэм я мызакъуэу, егъэджакіуэхэри стажировкэ Эрмитажым зэрыдгъэкlуэным делэжьыну», - жэуап итащ КъБКъУ-м егъэджэныгъэ лэжьыгъэмкlэ и проректор Къэжэр

Къыхэгъэщыпхъэщ Эрмитажым апхуэдэ зэгуры-Іуэныгъэ езыщІыліауэ Урысейм Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым фіэкіа нэгъуэщі еджапіэ зэрыщымыІэр. ЗэраубзыхуамкІэ, лъэныкъуитІым я лэжьыгъэр нэхъыщхьэу теухуауэ щытынущ КъБКъУ-м и археологие школыр къэгъэщ эрэщ эжыным.

ДОЛ Иннэ,

КъБКъУ-м и пресс-ІуэхущІапІэм и лэжьакІуэ.

Лэжьыгъэр и кІэм нагъэс

«РусГидро» Іуэхущіапіэм и щіыналъэ къудамэм и нэІэ зытет электростанцхэм мы илъэсым ремонт зэмылі эужьыг туэхэм ехьэліауэ къащта программэ <u> щхьэхуэм къигъэувхэр щагъэзэщlащ.</u>

ЗЭГЪЭПЭЩЫЖЫНЫГЪЭХЭМ я мызакъуэу программэм къызэщІиубыдащ лэжьыгъэр егъэфІэкІуэным ехьэлІа Іуэхугъуэхэри. Псори зэхэту абыхэм сом мелvан 52-м щІигъу трагъэкіуэдащ - зыхуэфащэ зэгъэпэщыныгъэхэр егъэкІуэкІыным сом мелуан 18,8-рэ, иджырей лэжьэкІэ мардэхэр зэтеублэным мелуан 33,3-рэ.

Нэгъэсауэ зыхуей хуагъэзащ Къэщкъэтау ГЭС-м и 1-нэ гидроагрегатхэр. Мухол ГЭС-м. Бахъсэн ГЭС-м и 2-3-нэ къудамэхэр. Къищынэмыщауэ, ремонт къызэрыгуэкіхэр щащіащ Аушыджэр, Акъбащ ГЭС-

ШЭРЭДЖ Дисэ.

пактым» Іэ традзащ. **♦ 1942 гъэм** ВКП(б)-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым унафэ къищтащ республикэм зыхъумэжыныгъэмкІэ СКШХЭБ хуейуэ. ♦1960 гъэм Останкинэ телечэщанэр ухуэн щ адзащ.

♦1990 гъэм Совет Союзыр

Интерполым - уголовнэ по-

лицэм и дунейпсо зэгухьэ-

♦ 1991 гъэм Москва ще-

кІуэкІащ ВЛКСМ-м и зи-

мычэзу XXII съездыр. Зэ-

гухьэныгъэр къыщызэра-

гъэпэщым абы къалэн ща-

щіауэ щытахэр игъэзэщіауэ

къалъытэри, а зэхуэсым

унафэ къыщащтащ комсо-

молыр щымыгъэІэжыным

Филологие щІэныгъэхэм я

доктор, профессор, литера-

туровед, КъБР-м щІэны-

гъэхэмкІэ щІыхь зиІэ и лэ-

жьакіуэ Хьэщхъуэжь Раисэ

къызэралъхурэ илъэс 83-рэ

ныгъэм - хыхьащ.

теухуауэ.

ирокъу.

монов Ефим.

◆Кипрым и президент Анастасиадис Никос и ныблажьэу щаутІыпщащ. жьыр илъэс 70 ирокъу. ♦Къэрал куэдым щы-

♦1939 гъэм фашист Германием иубыдащ Польшэм и

лием, Японием я дзэхэм я зэгурыІуэныгъэм «Берлин

лым футболымкІэ и командэ къыхэхами Санкт-Петербург и «Зенит»-ми ядэлэжьа Адвокат Дик и ныбжьыр илъэс 69-рэ ирокъу. къызэгъэпэщын

♦Актёр, УФ-м и цІыхубэ артист Галибин Александр и илъэс 61-рэ ныбжьыр ирокъу. ♦Тхыдэ щІэныгъэхэм я док-

тор, КъБКъУ-м и профессор Къущхьэбий Анзор и ныбжьыр илъэс 51-рэ ирокъу. ♦Модельер, адыгэ фащэхэр дыным хуэІэкІуэлъакІуэ, химие щІэныгъэхэм я кандидат Хьэціыкіу Мадинэ къыщалъхуа махуэщ.

♦Къаплъэнхэр УФ-м щІыхь зиІэ и артист Запашный Аскольд и ныбжьыр илъэс 39-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

·pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 14 -17, жэщым градуси 10 - 11 щыхъунущ.

> *Зыгъэхьэзырар* **ЖЬЭКІЭМЫХЪУ** Маринэщ.

ціэрыіуэ тренер, ди къэра-Лъэпкъ Іущыгъэ:

Ущымытхъущэ - пхуэубыжынкъым.

Нэгузыужь гъуэгуанэщіэ къызэіуах

къызэІуахащ. Абы и фІыгъэкІэ зыплъыхьакІуэхэм махуи 7-м къриубыдэу Кавказым и географие, щэнхабзэ, шхыныгъуэ зэмыліэужьыгъуэхэм щыгъуазэ зыхуащІыфы-

ПРОЕКТЫР Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм и хэгъуэгухэм я жэрдэмкіэ къыхалъхьащ икіи УФ-м ЩэнхабзэмкІэ и министерствэм, «Посети Кавказ» фондым, Ростуризмэм я дэlэпыкъуныгъэкlэ гъэзэщlа мэхъу. КИФЩІ-м и хэгъуэгухэм турист проектыщІэм зегъэужьынымкІэ зэрызэдэлэжьэнум теухуа я зэгуры-Іуэныгъэм Іэ щІадзащ 2016 гъэм и гъатхэпэ мазэм «Интурмаркет» гъэлъэгъуэныгъэр щекІуэкІым.

УФ-м Кавказ Ищхъэрэм и ІуэхухэмкІэ и министрым и къуэдзэ Резников Андрей къыхигъэщащ турист гъуэгуанэщІэ къызэрызэІуахам щІыналъэм зиужьынымкІэ мыхьэнэшхуэ зэриІэр.

- Илъэс къэс, КИФЩІ-м и хэгъуэгухэр ди гъусэу, дэ зыплъыхьакТуэхэм турист гъуэгуанэщ Іэхэр къахузэ-Іудох. Абыхэм яхэтщ Кавказым и щІыналъэхэр зэпызыщІэ турхэр. Псалъэм папщІэ, нэгъабэ «Чайный экспресс» гъущ Гъуэгу круизыр дутыпщащ. А гъуэгуанэм Кавказ Ищхъэрэм и щыналъи 6 къызэщІеубыдэ. Мы гъэм къыхэтлъхьа автобус турым Кавказ Ищхъэрэм и щІыналъй 7-ри къызэщІиубыдэнущ. КъищынэмыщІауэ, гъущІ гъуэгу круизымрэ автобус

Мысакъыныгъэм

ЧЗЫХЧИШЭР

Бахъсэн районым и мафІэсгъэункІыфІхэм Кремен-

чуг-Константиновскэ къуажэм пэмыжыжьэу къыщы-

хъуа мафіэсыр щагъэункіыфіым нартыху гектар 50-м

КъБР-м МафІэсым пэщІэтынымкІэ и къэрал къулыкъум

и мафІэс часть №25-м хъыбарыр фокІадэм и 21-м сыхьэт

11-рэ дакъикъэ 49-м къы Іэрыхьащ. ЩІып Іэм псынщ Іэу нэса

плъыр къэрэгъулхэм зэраубзыхуамкіэ, нартыхур щы уахы-

жа хьэсэм жэпкъыр щагъэсырти, гектар 20-м нэблагъэр

мафІэм зэщІищтат. Іуамыхыжа нартыху губгъуэр абы метр

зыбжанэкіэ пэіэщізу арати, псынщізу дэіэпыкъуэгъу къра-

яшІырт псы игъэхъчапіэ зэрышымыіэм, жьапшэшхуэм.

Апхуэдэу щыт пэтми, гъунэгъуу щы р гектар 50-м щигъум

Мы мафіэсыр и шыхьэтш языныкъчэ бэджэндырыла-

жьэхэм мафіэсым зыщыхъумэнымкіэ ягъэзэщіапхъэхэр,

КъБР-м МафІэсым пэщІэтынымкІэ и къэрал къулыкъум и

инструкторхэм я чэнджэшхэр уэим зэрашіым. Шіым те-

лажьэхэм, абыхэм бэджэндырылажьэхэри яхэту, илъэс

къэс псалъэмакъ щхьэпэ драгъэкІуэкІ икІи гулъытэ хэха

хуащІ гъавэ Іухыжыгъуэм и пэм щыщІэдзауэ ар къыщрахьэ-

ліэжкіи, яуха нэужькіи удз ежьужьымрэ жэпкъымрэ

ягъэс зэрымыхъунум. АрщхьэкІэ абы теухуауэ хуагъэув-

хэр псоми ягъэзащІэркъым. Мы мафІэсым къытед-

гъэзэжынщи, зы бэджэндырылажьэм и мысакъыныгъэм и

• Бахъсэн щІыналъэ

кІадэм и 23-м цІыхухэм ГЭС-м зыщрагъэплъыхьащ.

уэхэри зыхуей хуэзапэу зэрахьэ.

лъыгъэхэр.

зэранкіэ, и лэжьэгъухэм я гъавэр яфіэкіуэд пэтащ.

щы Іуамыхыжа нартыху хьэсит Ікърагъэлащ.

Щытыкіэр, мафіэсгъэункіыфіхэм я лэжьыгъэр гугъу

щІигъу кърагъэлащ.

джэри аргуэру гупиті къэкіуащ.

цІыхухэм я мызакъуэу, хамэ къэрал къикі туристхэми яфіэгъэщіэгъуэныну, - жиІащ Резников Андрей.

ПроектыщІэр яфІэгъэщІэгъуэн хъуащ урысей, китай туроператорхэм. Ахэращ япэу а гъуэгуанэм ирикІуэр.

Хамэ къэрал туроператорхэм дазэрыдэлажьэр Кавказ Ищхъэрэм и хьэщіэ къегъэблэгъэкіэм зегъэужьынымкІэ ІэмалыфІщ, - къыхигъэщащ Резниковым. - Иджыпсту Урысейм зыплъыхьакІуэ къакІуэхэр нэхъыбэу къыздикІыр Китайрщ, ауэ ахэр нэхъ къыщыувыІэр къэрал гъунапкъэм пэгъунэгъу щІыналъэхэрщ - Амур область, Приморскэ край, апхуэдэу Москва, Санкт-Петербург къалэхэрщ. Псалъэм папщІэ, мы илъэсым и япэ мазиблым къалащхьэм щы ащ Китайм къик а турист мини 160-м нэблагъэ. Ар нэгъабэ къэкІуахэм нэхърэ мин 30-кІэ нэхъыбэщ. Абы къикІращи, илъэс къэс ди къэралым къакіуэ туристхэм я бжыгъэм хохъуэ. Иджы дыщогугъ китай туроператорхэм дазэрыдэлажьэм и фІыгъэкІэ зыплъыхьакІуэхэм Кавказ

Ищхъэрэми нэхъ гу къылъатэну. Резников Андрей къызэрилъытэмкіэ, турист гъуэгуанэщіэм Іэмал къыдитынущ Кавказым и дахагъэр, и щіыуэпс телъыджэр, абы щыпсэу лъэпкъхэр хьэщіэкіэ зэрыфіыр дгъэ-

- Турист гъуэгуанэщІэм зыплъыхьакіуэ къакіуэхэм яригъэщіэнущ шынагъуэншэ икіи хьэщіэхуэфі щіыналъэу Кавказыр зэрыщытыр, - жиlащ

Фок**І**адэм и 25-м «Великий шел- турымрэ зэпыщІауэ щытынущ. Ды- абы. - Туристхэр кърагъэблэгъэнущ ковый путь» турист гъуэгуанэщ lэр щогугъ турист проектыщ lэр ди лъэпкъ уэрэдхэмрэ къафэхэмкlэ, щІыналъэ шхыныгъуэхэмкІэ. Мыбы дэтхэнэ зыми игу ирихьын гуэр къыщигъуэтынущ.

Япэ автобус турым хэтхэм ящыщщ КНР-м и хэщІапІзу Урысей Федерацэм щыІэм и ліыкіуэхэр, «Hainan Airlines» китай авиакомпаниер, Урысеймрэ Китаймрэ я журналист-

ЗыплъыхьакІуэ гъуэгуанэм хэту абыхэм зрагъэлъагъунущ Каспий тенджыз Іуфэм Іус, Урысейм и къалэ нэхъ пасэрей дыдэ Дербент, Грознэ дэт «Шэшэным игу» мэжджытышхуэр, Осетие Ищхъэрэм щыІэ пасэрей къулъшырыфхэр, Ингушым курыт ліэщіыгъуэхэм щаухуауэ щыта чэщанэ къалэжьхэр, кlaпсэ гъуэгукІэ Іуащхьэмахуэ дэкІынущ, Кавминводы и къалэ-курортхэм я щІыпІэ дахэхэр, Къэрэшей-Шэрджэсым щы-Іэ Медовэ псыкъелъэхэр.

Автобус турыр жэпуэгъуэм и 1-м иухынущ. Гъуэгуанэр къазэрыщыхъуам теухуауэ КИФЩІ-м и щІыналъэхэм я гъэзэщіакіуэ властхэм я органхэмрэ урысей, китай операторхэмрэ зэгурыІуэныгъэ зыбжанэм Іэ щІадзэнущ.

Жэпуэгъуэм и 2-м а гъуэгуанэм кърикІуэжынущ «Чайный экспресс» гъущІ гъуэгу круизыр. А зыплъыхьакіуэр жэпуэгъуэм и 8 пщіондэ екІуэкІынущ.

> УФ-м Кавказ Ищхъэрэм и Іуэхухэмкіэ и министерствэм и пресс-ІуэхущІапІэ.

И псалъэхэр уэсяту къытхуэнащ

Зи гугъу ныфхуэсщІыну си адэ, Лэскэн ЕтІуанэ къуажэм щыщ Къумахуэ Тыгъуэн зэи сцІыхуакъым. <u>Зэрыжаlэжымкlэ, ар щlалэ бжьыфlэ, нэ къуэлэн</u> дахэт. Пасэу зеиншэу къэна Тыгъуэн мы дунейм гурыфІыгъуэу щиІар и къуэш Хъызыррэ и шыпхъу

ЗЫ ГЪЭМАХУЭ пщэдджыжь гуэрым Хъызыр и къуэшым ириджащ. Абы къыжријащ зы пщащэ дахэ зэ-гъуэн и къуэшым и унафэм арэзы техъуэри, щхьэгъусэ ищіащ Жэмтхьэлэ къуажэм щыщ, зи ныбжькіэ щіалэ дыдэ Къэгъэзэж Лейла.

НысащІэм къуажэр плъакіуэ къыхуэкіуэрт, и дахагъымрэ щэныфІагъымрэ зэлъащІысати. Абыхэм я лъапсэр Хъызыр пэгъунэгъуу яухуащ, щІэблэ дахи къа-

Тыгъуэн и шыпхъу ХьэІишэт Арщыдан къуажэм щыпсэу Суншхэ нысэ яхуэхъуащ. Ари унагъуэшхуэ хъуауэ щІэх-щІэхыурэ къэкІуэжырт, и сабийхэр щІыгъуу.

Мамыр гъащ Іэр къызэпиудащ Хэку зауэшхуэм. Зауэм ипэ махуэхэм Хъызыр дашащ, и сабиищым Тыгъуэн и нэІэ ятригъэтыну къалэн къыщищІри.

Зауэ щекіуэкіыну щіыпіэхэм щрагъэкіуэкі щіытіхэм си адэр щылэжьащ. Зы жэщ гуэрым, сытхъум щ игъэнауэ, зылІ нэшхъейуэ ди деж къеблэгъащ. Абы къытхуихьащ ди адэр зауэм зэрыдашынум теухуа тхылъыр. Хэт ищІэнт а тхылъым дунейм къытемыхьауэ ныбэ илъ сабийр зеиншэ ищІыну? КъалэкІыхыым мафІэгум щитіысхьэри си адэр зауэм Іухьащ. Дон псы Іуфэм щекіуэкіа зауэ гуащіэм щалъэгъуауэ жаіэж.

Хъызыри Тыгъуэни лІыгъэ зэрахьэу зауэм хэкІуэдащ. Иужь дыдэу си адэм мы псалъэхэращ жиlауэ щытар: «Сабийхэм яхуэсакъ. Сэ Тхьэм жиlэм сыкъэкlуэжынщ. Фашистхэри ди щіыпіэм куэдрэ щыфыщіэжынкъым, я мурад фіейхэри къазэремыхъуліэнур гурыіуэгъуэщ. ТекІуэныгъэр мыгувэу къэтхьынщи, мамыр лэжьыгъэм дыпэрыувэжынщ». Мамыр гъащІэм апхуэдизу хуэпэбгъа си адэм и псалъэхэр уэсяту унагъуэм къытхуэнащ...

Пасэу гузэвэгъуэ къызытепсыха ди анэр гугъуехьым пэщізувэри ди адэм хуэпэжу дипіащ зэрыбынитхур: Лалушэ, Будёнэ, Зое, Розэ, сэ. Адыгагъэм, цІыхугъэм, лэжьыгъэм пщІэшхуэ хуэтщІу дыкъигъэтэджащ.

Зауэм и зэранкіэ гугъуехьыр зи натіэ хъуа щхьэгъусэхэр, зеиншэу къэна, зи адэм и зэ Гуплъэгъуэм щІэбэгыу къэхъуа бынхэр жьы дыхъужами, къэрал гулъытэ дыхуэныкъуэщ.

> КЪУМАХУЭ Лизэ. Налшык къалэ

жиlат, хьэщlэщхэмрэ зы-гъэпсэхупlэхэмрэ щlэс аддэт и щІапІэхэм зыри къа-Іимыхыу щигъэпсэуну зэригуапэр, - жеlэ Сабри. - Ди унэр зэрытлъэкІкІэ иджы гъуфіхэр диіэщ: Бэрбэчхэ, Бейтыгъуэнхэ. Сэ гу зы-лъыстэращи, Хэкум ущып-

> ита щІыхуэм рынокым и процент 95-р къыщылъос.

«Урысеймэкъумэшбанкым» ита щіыхуэм я фіыгъэкіэ мэкъумэш лэжьакІуэхэм Іэмал ягъуэтащ мылъкур зи чэзу лэжьыгъэхэм трагъэкІуэдэну, инвестицэ проектхэм зрагъэужьыну.

къаІэрыхьар «Мылъку мэкъумэшыщІэхэм трагъэкІуэдащ гъавэ тесэгъуэ-Іухыжыгъуэ лъэхъэнэм щІым зэрелэжьэну техникэр зыхуей хуэгъэзэным. Ди къудамэр дяпэкІи хьэзырщ мэкъумэш лэжьакІуэхэм я Іуэхур зэрырагъэфіэкіуэн щіыхуэхэмкіэ дэ-Іэпыкъуну», - къыхигъэщащ «Урысейм и Мэкъумэш бан-Къэбэрдей-Балъкъэрым шиІэ къудамэм хьэрычэтышІэ мащІэмрэ курытымрэ ядэлэжьэнымкІэ и къудамэм и унафэщі Щоджэн Залым.

КЪЭХЪУН Бэч.

Сирием къикІыжу Кременчуг-Константиновкэ япэ дыдэу къыдэтІысхьэ-жахэм ящыщщ Дамаск щыпсэуа, илъэс 33-кІэ <u>дзэм къулыкъу щызыщla</u> СтІащхэ Сабрирэ абы и <u> щхьэгъусэ Дэлалрэ (Tey-</u> вэжхэ япхъущ).

- ДИ КЪУЭШЫМ къытхуищІам нэхърэ нэхъыбэ Іутіыж Мэжид къытхуищІащ жыс-Іэмэ, езгъэлейркъым. ДыкъыщыкІуэжа япэ махуэхэм икъукіэ къыддэіэпыкъуащ. Сэ си мызакъуэу, Сирием зэрыхьзэрий къыщыхъуу ди лъэпкъэгъухэр Къэбэрдей-Балъкъэрым къыщыкіуэжам, абы занщІзу къызрей ди къуэшхэри хуеймэ, Кременчуг-Константиновко зыхуей хуэдгъэзащ, ди гур щопсэху. Егъэлеяуэ гъунэсэуныр зэрыфІыгъуэшхуэр куэдым къагурыІуэркъым. Сэ адыгэбзэ зэхэсхын щхьэсыкъыщыкІуэжагъащІэм, бэзэрым къыщыскіухьырт. Зэгуэр Іуашхьэмахуэ слъагъуну си фІэщ хъуртэ-

къым. Тхьэм шыкур хузощІ апхуэдэ насып къызэрыдитыжамкіэ. Куэдрэ сигу къо-кіыж: еджапіэ дыщыщіэсым, щІалэгъуалэм зэпымычу Іуашхьэмахуэ и уэрэдыр жытІэрт икІи зэй ар дужэгъуртэкъым. Кавказым нраха сурэт къытІэрыхьамэ, пцІыр сыткІэ щхьэпэ, дыхуэ-

сакъыу тхъумэрт. Сабри и лъахэм къигъэзэжыну зыбжанэрэ хэтами, зэуэ и гуращэр къехъулІакъым. ИужькІи къызэрыкіуэжыфар и закъуэущ. Піалъэ дэкІри, и щхьэгъусэри къызэрыкІуэжрэ илъэсищ Имад... къишэжащ «ПэжыржысІэн- мэхъу, бзылъхугъэм и щІаабы теухуауи зыкъомрэ Саб- джым щопсэу. «Дауэ фып- марэрэ яухуа рирэ сэрэ дызэхъурджэуащ. сэурэ? Сытым фелэжьрэ?», Зэщхьэгъусэхэм

Ди лъэпкъэгъухэр

Хэкум и дахагъэм итхьэкъуахэр

СыкъэкІуэжри, дахагъэ фІэ-- жытіэу дыщыщіэупщіэм, кІа щызмылъагъум, зан-Имэд жиlащ: «И пэжыпlэр щізу къызгурыіуащ мыбдеж сыщыпсэуну сызэрыхуейр. Псори Тхьэм зэхуигъэхъуащ. Ди гум къеуэн гуэр абы щыгъуэм къысІэщІэлъэгъуамэ, сыкъэнэфыну къыщІэкІынтэкъым. Иджы Сирием сыпхужми, сыпхуэкІуэжынукъым», - пе-

щэ адэкіэ Дэлал. Сабри ди гъусэу деблэгъащ Кременчуг-Константиновкэ къуажэм дэс нэгъуэщІ зы унагъуэми. Ар ЛІэужьхэ зэанэзэкъуэрщ -Хъайриерэ Имадрэ. Хъайрие я унагъуэр Хэкум зэрикіам теухуауэ зыри ищіэжыркъым, и адэшхуэр Тыркум Іэпхъуауэ зэрыщытам фІэкІа. Зэанэзэкъуэр Хэкум

вжесіэмэ, фи фіэщ мыхъунри хэлъщ. Дызэрыпсэур си анэм къихь пенсэращ. Ди насыпти, дызыщІэс унэр къыдатащ, къуажэм дэсхэр зыр адрейм дыдо-Іэпыкъуж. Гукъеуэр - лэжьыгъэ дызэримы врщ». «Сыту улэжьэфынут?» - сеупшащ лІым. «Журналист ІэщІагъэм сыхуеджащ икІи срилэжьащ, ауэ мыбдеж ар къыщызгъэсэбэпыну Іэмал сиІэкъым, бзэр зэрызмыщІэм къыхэкІыу. Сыхьэзырт, псалъэм папщІэ, шоферуи сылэжьэну, арщхьэкІэ аргуэру лъэпощхьэпо къыхокІ абы щхьэкІэ машинэ зепхуэну хуитыныгъэ къозыт дэфтэрыр уиІэн хуейщ», - жеІэ

кіуэжыну мурад сиіакъым, хъыджэбзыр унагъуэу Алы- хэ Седатрэ Лухэ япхъу Та- жан ещі». унагъуэрщ. тІуми

КъБКъУ-м ФилологиемкІэ и институтым инджылызыбзэмкІэ и къудамэр къаухащ. 2005 гъэм зэрышащ, сабиит я я Темболэтрэ Ла-

Тыркум хыхьэ Къайсэр къалэм пэгъунэгъуу щыс Иналыкъуей къуажэм къыщыхъуа Седат Къэбэрдей-Балъкъэрым 1992 гъэм къэкІуэжащ. Еджэныр и мураду гъуэгу къытеувами, Хэкур гурэ псэкІэ фІыуэ илъагъури, мыбы къыщынэжащ. Седат и адэ-анэм я гугъу едгъэщіащ. Ахэр ціыху ціэрыіуэу къыщіэкіащ: и анэ Надирэ пшынауэ Іэзэт, и адэ Рэсихъ шым епха сыт хуэдэ Іуэхуми зэрыхуэІэкіуэлъакіуэр ящіэрт Узун-Яйла щіыпіэм щыіэ адыгэ къуажэхэм щыпсэухэм. Седат ахэри Хэкум къишэжауэ щытащ. Дигу къэкІыжащ Чып Надирэ и макъамэхэр зытетха диск «Адыгэ унэм» и тхьэмадэ ІутІыж Мэжид къыдигъэкlayэ зэрыщытар.

Седат мы зэманым зэлэжьымкіэ дыщеупщіым, гушыІэшхуэ хэлъу жэуап къитащ: «Иджыпсту лэжьыгъэфІ дыдэ диІэщ - зыдогъэпсэху». АрщхьэкІэ зэщхьэгъусэхэм мурадышхуэхэр яІэщ, джэд фермэ яухуэным епхауэ. «Кременчуг-Константиновкэ дыщыпсэуну ди гугъакъым, зыгъэпсэхупІэ хуэдэу лъапсэр къэтщэхуауэ арат. АрщхьэкІэ хуэмурэ мыбы и хьэуа къабзэмрэ псы гурыхьымрэ дыдихьэхыжащи, си фІэщ хъуркъым къалэм дыщыпсэужыфыну, - къыхегъэщ Седат. - Гъэмахуэм хадэм къитхым дропсэу, джэдэщыр щІынми сыхуежьащ. Хэкум сыщыпсэуныр сызэрыцІыкІурэ сызыщІэхъуэпса Іуэхущ, ар къызэрызэхъулІам сринасыпыфІэщ. Чыпхэ куэду Шэджэм, Бахъсэн, Ислъэмей, Малкэ дэсщ. Лъэпкъыр ды-НэгъуэщІ зы унагъуэми и зэрыгъуэтыжащи, дызэкІэщи, сэ нэхъапэхэм сыкъэ- литі хамэщі къыщынащ, и гугъу фхуэтщіынут. Ар Чып- лъокіуэ, абы си лъэр нэхъри

> БАГЪЭТЫР Луизэ Бахъсэн район

• Банк Іуэхухэр

Сом мелуан

Мы илъэсым и япэ мазийм къриубыдэу «Уры-сейм и Мэкъумэш банкым» <u>Къэбэрдей-Балъкъэрым</u> щиіэ и къудамэм щіыхуэу сом мелуан 590-м щІигъу яритащ щІым телэжьыхьхэм зи чэзу губгъуэ лэжьыгъэхэр ирырагъэкіуэкіын папщІэ. Абы щыщу агробизнес курытым къыІэрыхьащ сом мелуани 135-рэ, бизнес мащІэм - сом мелуан 455-рэ.

ЗИ ЧЭЗУ губгъуэ лэжьыгъэхэм хуаутІыпщыну банкым ди щІыналъэм щиІэ и къудамэм

• КъБР-м и прокуратурэм

Я хуитыныгъэхэм хагъахъуэ

«Урысей Федерацэм и щІыналъэхэм я къэрал властым я хабзэубзыху (я ліыкіуэ), я гъэзэщіакіуэ органхэр зы хабзэм тету къызэрызэрагъэпэш шІыкіэм и Іуэхукіэ» Федеральнэ законым и 26.3-нэ статьямрэ «Урысей Федерацэм щІыпІэ самоуправленэр зы хабзэм тету къызэрыщызэрагъэпэщ щІыкІэм и Іуэхукіэ» Федеральнэ законымрэ зэхъуэкіыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» 2016 гъэм мэкъуауэгъуэм и 23-м къашта Федеральнэ закон №197-Ф3мкІэ «Урысей Федерацэм щІыпІэ самоуправленэр зы хабээм тету къызэрыщызэрагъэпэщ щІыкІэм и lyэхукlэ» 2003 гъэм жэпуэгъуэм и 6-м къыдэкlа Федеральнэ закон №131-ФЗ-м зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьащ.

Псалъэм папшіэ, къалэхэм, къуажэхэм, апхуэдэу муниципальнэ щіыналъэхэм щіыпіэ самоуправленэмкІэ я органхэр дяпэкІэ хуитщ «Урысей Федерацэм къуаншагъэхэр профилактикэ зэрыщащІым и лъабжьэхэм я ІуэхукІэ» Федеральнэ законым зэрыжиІэм хуэдэу, а лэжьыгъэр ирагъэкІуэкІыну.

Мы дыщіагъужахэм 2016 гъэм бадзэуэгъуэм и 4-м къару ягъуэтащ.

Тхьэусыхафэхэм **ЩЫХОПЛЪЭ**

КъБР-м и Суд Нэхъыщхьэм уголовнэ ІуэхухэмкІэ и суд коллегием и зэlущlэм Мамеев М. хуэгъэзауэ

къа эта уголовно Іуэхум щыхэплъащ. УФ-м и УК-м и 117-нэ статьям и 2-нэ Іыхьэм и «г» пунктымкІэ 2016 гъэм мэкъуауэгъуэм и 28-м Іуащхьэмахуэ щІыналъэ судым и унафэкІэ ар илъэсищкІэ ягъэтІысауэ щытащ.

Судым Мамеев М. игъэкъуаншэрт 2015 гъэм и накъыгъэм къыщыщІэдзауэ 2016 гъэм щІышылэм и 27 пщІондэ илъэс зыбжанэ фІэкІа зи мыныбжь и къуэр щІэмычэу я унэм зэрыщиубэрэжьам, зэпымыууэ чэфу мо гуащІэншэр хьэзабым зэрыхигъэтам къыхэкІыу.

Хуэтхьэусыхэжа уэчылыр щ элъэ Іурт УФ-м и УК-м и 73-нэ статьямкІэ унафэр зэрахъуэкІыжу, ар условнэу ягъэтІысыну. Абы тригъащІэрт тезырыр ткІииІуэу къызэрилъытэм, ар зыгъэщабэ щхьэусыгъуэ зэрыщыІэм, абы хэплъэн зэрыхуейм. ЖиІэм и щыхьэту уэчылым судым иритащ Мамеевым мэх уз зэриlэм теухуауэ Іуащхьэмахуэ щІыналъэ сымаджэщым и поликлиникэ къудамэм и комиссэм къы аха справкэр. Къэралым и цІэкІэ зыгъэкъуаншэм абы шэч къыщытрихьэм, щІыналъэ прокуратурэм щхьэхуэу игъэхьэзыра тхылъхэм хэплъэри, судым пэжыр зэхигъэкіащ. Къызэрыщіэкіамкіэ, Мамеев М. апхуэлэ уз иІэтэкъым, жыхуаІэ комиссэми справкэ къаритатэ-

Ищхьэ судым прокурорыр диІыгъри, мазэ кІуам и 10-м унафэр зэрыщытауэ къигъэнэжащ.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Іуэхущіапіэ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Адыгэ (къзбэрдей) дзэпщхэр

(КІэухыр. ПэщІэдзэр №187-м итщ).

Къанкъылыш Сэнджэлей

Идар Темрыкъуэ и шынэхъыщ Э Жылэгъуэт и къуэрылъхущ. Каспий тенджыз Іуфэм Іут Тэрч къалэ дэсащ, Идархэ къару ямыІэж хъуа нэужь. Адыгэ къуажэ зыбжани къригъэтіысэкіащ - Тэрч къалэ, Шэрджэс жылагъуэкІэ зэджэри абдеж зыгъэтІысар Сэнджэлейщ.

Тэрч къалэ деж щыса къэзакъ жылагъуэхэри зи ІэмыщІэ илъар Сэнджэлейщ. Я лъэпкъым кІэ игъуэтыху (XVII ліэщіыгъуэм и кізух пщіондэ), Сэнджэлейхэ Тэрч къали абы и гъунэгъу къэбэрдей, дагъыстэн жылагъуэхэр яІэщІэлъащ.

Сэнджэлей Къэбэрдеймрэ Дагъыстэнымрэ Урысей благъэ зэрыхуищІыным щІэкъу зэпытащ.

Къазий

Зи пщІэр лъагэ дыдэ пщыуэ щытащ. ПщыІэпщокъуэ и къуэщ. Ар хэмытауэ е хэмы Іэбауэ Къэбэрдейм зы Іуэхуи къыщыхъуакъым. И адэр лІа нэужь, Идархэ я лъэпкъым еныкъуэкъу пщыхэм я пашэ хъуащ. Темрыкъуэ и къуэхэр, Мам-Думэныкъуэрэ, сырыкъуэрэ гъэук аращ - 1600, 1601 гъэхэм. Идархэ ялъ зэращІэжынум шэч къытри-хьэртэкъыми, Беслъэнейм Іэпхъуэри, абы илъэсищкІэ щыпсэуащ. Къэбэрдейм къигъэзэжа нэужь, Идархэ екlyжащ. Урыс пащтыхыым дзей зыхуйщіауэ игъэіуа щхьэкіэ, Къэбэрдейм и Іуэхум псэуху зы хами къыхигъэ1эбакъым. Тепсэрыкъуэ Щолэхъурэ Нэгъуеишхуэм я хъанымрэ къращІылІа зауэм (Къулъкъужын зауэм) 1615 гъэм хэкІуэдащ.

Къазий и цІэр зэрехьэ Балъкъыщхьэ узыщрихьэліэ хъупіэ лъагэм, ар пщым ейуэ щытащ, аращ и ціэр щіытеlукіар.

Сэнджэлей

Къанкъылыш Сэнджэлей и къуэ нэхъыщіэщ. 1642 гъэм Мэзкуу Іэпхъуэри, урысей лыщхьэхэм ящыщ хъуащ, къулыкъушхуэ куэд дзыхь хуащІащ, боярин цІэр къыфІащащ. Урысей пащтыхыыр щежьэм деж къэрал унафэр къызыхуигъанэр Сэнджэлейт. Черкасский Григорий - апхуэдэцІэкІэщ урысей тхыдэм къызэрыхэнар. Къэбэрдейм иришри фочыщІэ зыбжанэ Мэзкуу дигъэтысхьащ, урыс щалэхэр а ющагъэм игъэджэн шхьэкіэ.

Къэбэрдеймрэ Урысеймрэ яку дэтащ Сэнджэлей, а къэралхэр зэрызэгуры-Іуэным, зэрызэдэлэжьэным щІэкъу зэ-

Сэнджэлей и адэмрэ и къуэшхэмрэ (Щолэхъу, Муцал), и къуэшым и къуэ Къасбулэт сымэ Идарейм щыпсэуащ -

Тэрч псым и Іуфэм. Астрахъанрэ Царицынрэ я воеводэ (Іэтащхьэ) къулыкъур зэрихьащ.

Алъхъэс Мудар

Джылахъстэнхэ я лъэпкъыр къызытехъукlа Минбулэт Джылахъстэн и къуэрылъхум и къуэщ. Дарьял псыхъуэ дэтІысхьэри, бгым къыщхьэдэх гъуэгум тепщэ щыхъуащ (куржы къалэ Казбеги иджы здэщысым деж щыпсэуащ, и жылэхэри абы игъэlэп-хъуэри). Къэбэрдей Іуэхухэм къыхэТэбэ зэпытащ, пщы зэныкъуэкъухэм яку дыхьэурэ. Ираным куэдкіэ щыгугъырти, абы гъунэгъу зэрыхуэхъуным пылъащ. Ар къыхуадакъым Шоджэныкъуэ Алыджыкъуэрэ Къазий и къуэ ХьэтІохъущыкъуэрэ - абыхэм къаукІащ 1641 гъэм.

Муцал

Къанкъылыш Сэнджэлей и къуэщ. Каспий и Іуфэм Іут Тэрч къалэм къетІысэкІауэ щыта къэбэрдей жылагъуэхэр ІэщІэлъащ. Къэбэрдейм и Іуэхухэм хамэ къызэрыхимыгъэІэбэм щхьэкІэ (е ар щхьэусыгъуэ ящІри) 1640 гъэм ягъэтІысыгъащ. Къамбулэт и бынхэмрэ абыхэм я дзейхэмрэ Балъкъ зауэм (1641 гъэм) щызэхакъута нэужь, щхьэ-

хуит хъужри, Къэбэрдейм къигъэ-зэжащ. 1642 - 1643 гъэхэм Ираным кІуауэ щыта къэбэрдей лІыкІуэхэм пашэ яхуэхъуащ, шах Аббас ІущІащ (ар езым и малъхъэт). Кърым тэтэрхэмрэ нэгъуейхэмрэ щезауэм щыгъуэ урысыдзэм хэташ, 1651 гъэм Сунжэ быдапІэр персхэмрэ шамхалым и дзэмрэ щызыхъумахэм ящыщщ.

Къасболэт

Муцал и къуэ нэхъыжьщ (Муцал Тэрч Іуфэ Іус Идарейр ІэщІэлъащ). Зэа-дэзэкъуэм 1651 гъэм Сунжэ быдапІэр яхъумащ - персхэмрэ шамхалым и дзэмрэ Іэрагъэхьакъым. И адэр лІа нэужь, 1661 гъэм, Тэрч къалэ къетІысэкІауэ щыта бгырыс жылагъуэхэм я тепшэ хъуаш.

Разин Степан и дзэр зэхэзыкъутахэм яхэтащ, ар Кавказ Ищхъэрэм къригъэхьакъым. Астрахъан къалэр Разин къыІэщІэзыхыжар Къасболэтщ. Тыркухэм я быдапІэ Азов къэзыубыда къэзакъхэмрэ шэрджэсхэмрэ пашэ яхуэхъуащ, Сиваш зэпрыкІри Кърымым ихьащ, абы хъаным и дзэр щызэхикъутащ. Урыс-тырку зауэм щыгъуэ (1676 1681 гъэхэм) дзэм пашэ яхуэхъуащ, абы хэтащ Къасболэт и лъэпкъэгъухэри. Зэфіыжын мурад щащіым, урысхэм яфіэзахуэр тырку дзэпщхэм ягурызыгъэЈуар Муцал и къуэ Къасбулэтщ - абы и фІыгъэкІэ Малорос-сием (Украинэм) и зэхуэдитІыр къыІэрыхьэжауэ щытащ Урысейм.

Жансэхъу

Къетыкъуэ ПщыІэпщокъуэ и шынэхъыщІэщ. Идар Къамбулэт лІа нэужь, пшы нэхъыжь къулыкъум щІэныкъуэкъуащ, Идархэ ІупэфІэгъу къищІри. А къулыкъур къылъысыртэкъым Пщы-Іэпщокъуэ Жансэхъу, ар зылъысар хэр теуащ адыгэпщхэм хасэ щра-Тепсэрыкъуэ Щолэхъут. Итlани увыlа- гъэкlуэкl жылагъуэм. Къасболэт абкъым, и щхьэр хилъхьэху. Урыс пащтыхыр къызэрыдэщ ами къик а шы-Іэкъым. Пщы нэхъыжь къулыкъур къызэры Іэрымыхьэнур къыщыгуры-Іуэм, и піэ итіысхьэжауэ щытащ.

Жансэхъу и щІэблэр Къазий и къуэ ХьэтІохъущыкъуэ зэтриукІауэ щытащ, абы къыдежьащ «Жансэхъухэ я гъыб-

Кургъуокъуэ Мухьэмэд

ХьэтІохъущокъуэхэ я лъэпкъым щыщщ, БомэткІи еджэу щытащ. Кърым хъаным и дзэр Къэнжал зауэм 1708 гъэм щызэхэзыкъута Кургъуокъуэ и къуэщ. Къэбэрдейр хамэхэм я ІэмыщІэ зэримыхуэным щІэбэн зэпытащ. Бахъсэн пщы гупым пашэ яхуэхъуауэ, Псыжь зэуакіуэ къэкіуа кърым хъа- ным и дзэмрэ абы къыдэщІ тыркухэм-рэ зэтриукІащ, абыхэм къэбэрдей шу минрэ щитхурэ яриутІыпщри.

1756 гъэм дунейм ехыжащ, хузэфІэкІ псор и лъэпкъым хуилэжьауэ.

ХьэтІохъущокъуэ Къэсей

Мысост ХьэтІохъущыкъуэ и къуэщ. Къэбэрдеипщхэр гупитІ зэрыгъэхъуауэ щызэныкъуэкъум щыгъуэ бжьыпэр зыіыгъахэм ящыщащ, Къетыкъуэ Аслъэнбэч еныкъуэкъу зэпытащ. 1747 гъэм, ХьэтІохъущокъуэхэ, Къетыкъуэхэ, Бэчмырзэхэ зэгухьэри, хэкум ирахуащ, Къэбэрдейм къыщихьэжар 1751 гъэрщ.

Кургъуокъуэ и къуэ Мыхьэмэт (Бомэт) лІа нэужь (1765 гъэм), Къэсей Бахъсэн пщы гупым я пашэ хъуащ. Къэбэрдеищіым къращіыхьа Мэздэгу быдапіэр къутэжын хуейуэ зыукъуэдия пщыхэм ящІыгъуащ. Урыс-тырку зауэм лъэныкъуитІымкІи яхухыхьакъым: абы Къэбэрдейм и фейдэ зэрыхэмылъыр къыгурыІуат, ар зыми ІэщІэмылъын хуейилъытэрти, пащтыхь Екатеринэ ЕтІуанэм дишэха пщыхэм жагъуэгъу яхуэхъуащ, абы щхьэкІэ Къэбэрдейм ирахун мурад къыхуащащ, ауэ и піэ яхуикіакъым. Пащтыхь гуащэ Екатеринэ емыувэл ахэр гъусэ ищ Гри, хэкум

и щхьэхуитыныгъэм щІэбэнащ. 1773 гъэм дунейм ехыжащ.

Бэчмырзэ

Къэбэрдейм и пщы уэлийуэ щытащ (1732-1737 гъэхэм). Бэчмырзэ Жамболэт и къуэ нэхъыжьщ. Жамболэтщ Бэчмырзэхэ я лъэпкъым ублапІэ яхуэхъуар. Бэчмырзэхэ Кавказми Урысей-ми щыціэрыіуащ, а лъэпкъым къыхэкІащ дзэпщ, шупа-

урысыдзэр тыркухэм зэрытекІуар.

ратион и анэр Бэчмырзэ Тэтэрхъан и шыпхъущ).

Къасболэт

Бэчмырзэхэ ящыщщ, Къэбэрдейм и щхьэхуитыныгъэм щ1эзэу зэпытащ. Иранымрэ Кахетиемрэ запищ эри, ахэр здигъэІэпыкъуаш (Кахетием и пщым и къуэр езы Къасболэт и малъхъэт). Урыс дзэпщхэм Къэбэрдейм къыкІэлъызэрахьэ хьэгъэщагъэмрэ залымыгъэмрэ пэщІэтащ, зыхущІэкъуар абыхэм я лъэр Къэбэрдейм зэрыщимыгъэувынырт - ар къыщехъулІи къэхъуащ, къыгурыІуэрт урыс дзэпщхэм дзыхь ебгъэз зэрымыхъунур. Гур зэрыгъум дыгъур ирожэ: 1822 гъэм гъатхэпэ мазэм и кІэм урыс дзэпщдежым къышаукіаш.

Бахъсэн

нэхъыжьым и цІэр Бахъсэнт.

жаlэурэ: «Хьэдэщ, хьэдэщ Дау и къуийр, хьэдэ мыгъуэщ Дау и къуийр!»

ЕтІэкъуэ псым и Іуфэм щыщІилъхьэжри, мывэ сын яхуигъэуващ. Абы Дау и къуэхэм я сынкіэ е Етіэкъуэ сынкіэ

гъыбзэр жаіэ:

Ант шухэр къызыщ Іегъэплъ Алътудым и къуэк иижьым Гъутыжьмэ лъыпсыр щагъажэ. Алътудуэ псыхъуэ жэрыжьми, Гъутыжь хьэдэхэр зэлърехьэх. Ант хьэдэу зэлърихьэхари Хэт мыгъуэм къыхихыжын? Бахъсэн мыгъуэу дзэр тхузезышэр Гъутыжьмэ кърагъэпсых, Махуей мыгъуэм шынэхъыщ Іиблри Бахъсэн мыгъуэм депсыхыжащ. Зэший мыгъуэм я шыпхъу закъуэм Мы махуэм зарегъэ эжьэ, Іэжьэгъумэ яхуэмыІыгъыу Бахъсэн и гъуабжэм закъыф Гредзыр. Гъутыдзэм хъунщІэр щрадзым Зауэлімэ ягъэщіэгъуащ. Хьэдрыхэ мащэм щ эхъуэпсу Бахъсэн маисэри щигъабзэщ. Къуэшылъыр зэрыхуэщІэжу ИщІэжри ялъихьэжар Зэшиймэ я шыпхъу закъуэрщ.

Дау и къуэхэм я хъыбарри я гъыбзэри зытхыжар Нэгумэ Шорэщ. Абы зэриІуэтэжамкІэ, Дау пщышхуэр щып-

Дау и къуэхэм я сыныр (ЕтІэкъуэ сынкій йоджэ) Етіэкъуэ псым и нэпкъым тетащ, ар нобэ щахъумэ Бытырбыху дэт Эрмитажым.

шэ зыбжанэ, абыхэм ящыщщ Бекович-Черкасский Александри (Долэт-Джэрий).

Бэчмырээ Тэтэрхъан яхэтащ кърымыдзэр Псыжь щызэтезыукіа къэбэрдей шухэм. Урыс-тырку зауэм и зэманым (1736 гъэм) Бэчмырзэ Тэтэрхъан и жэрдэмкІэ къэбэрдейхэм шу минитІ ягъэшэсащ, абыхэм куэдкіэ я фіыгъэщ

Тэтэрхъан и шынэхъыщІэр (Елмырзэ) генерал хъуауэ урысыдзэм хэташ. Дзэм къыхэкІыжа нэужь, Елмырзэ Къызлар щыпсэуащ, абы и щІапІэращ дзэпщ цІэрыІуэ Багратион къыщалъхуар (Баг-

Дау и къуэ

Бахъсэн псым и Іуфэм дзэпщышхуэ гуэр Іусыгъащ, ДаукІэ еджэу. Дау пщым къуийрэ зыпхъурэ иІэт, и къуэ

Дау и къуэ Бахъсэн гъут зауэм хэкіуэдащ. Гъут зауэм хэкіуэдащ Бахъсэн и къуэшиблри лІыхъужь пщІеи. Дау и къуэхэр цІыхум ягъеижащ, мыр

Цаv и пхъvм и дэлъхvхэм я хьэдэр

Гъатхэм цІыхубз щІалэхэм, я щхьэцыр утІыпщауэ, губгъуэм йохьэри, Даухэ я

Дау и къуэ Бахъсэн есым

сэуар IV ліэщіыгъуэрщ.

И исэ къабзагъэр и тыры жүрү жүрү жүрү жүрү жарын жарын

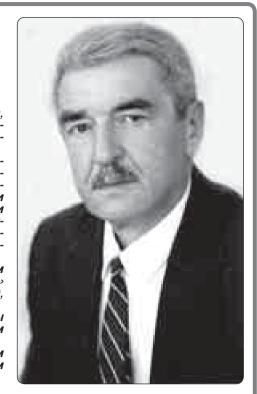
Къэбэрдей литературэм хэлъхьэныгъэ ин хүэзыщІа, лъэпкъ усыгъэм зи лъагъуэ щыпхызыша Уэрэзей Афлик усакіуэ къудейтэкъым, ар икіи зэдзэкіакіуэ, журна-

Бахъсэн щІыналъэм хыхьэ Къулъкъужын Ипщэ къуажэм къыдэкіа щіалэм ізнатіз зэмылізужьыгъуэхэр зэрихъуэкіащ. Горький Максим и ціэр зезыхьэ Литературэ институтыр 1978 гъэм къиуха иужь, «Ленин гъуэгу» газетым и редакцэм зэдзэкіакіуэу, корреспонденту, къудамэм и унафэщіу щыіащ. 1989 гъэм «Іуащхьэмахуэ» журналым художественнэ публицистикэмк із и къудамэм и унафэщіу, 1992 гъэм «Нур» сабий журналым и къудамэм и редактору, 2003-2005 гъэхэм «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэм и къуздзэу лэжьащ.

1973 гъэм «Япэ лъэбакъуэ» зыфІища и усэ тхылъыр дунейм къытехьащ, абы къыкІэлъыкІуащ «Нэхущ удж» (1985), «Іуащхьэжь» (1997), «Насыпым и зэманхэр» (1991), «Дыжьын Іэлъын» (1993),

Афлик и лирикэм нэхъыжьми нэхъыщІэми зыкъыщацІыхуж. Абы и псэ къабзагъыр, къызыхэкІам зэрыхуэнэхъуеиншэр и усэбзэм

Уэрэзей Афлик Пщымахуэ и къуэр шыщхьэуlум и 6-м дунейм ехыжащ. Ар Урысейм и Тхакlуэхэм, Журналистхэм я зэгухьэныгъэхэм

Уэрэзей Афлик и иужьрей усэхэр

ЩІэин

Сызоплъэкіыжыр - семыі эбэкіыж. Къысхуолъагъужыр - къысхуэмыубыдыж. Илъэс блэлъэтхэм я толъкъуным Зыдрихьэхри, щІилъэфащ зэманым.

Гъащі эсі эщі экіым и щі эину Си гукъэкІыжхэрщ къысхуигъанэр, Къызимытами гъашІэм ямылей. Си гукъэкіыжхэмкіэ сищіащ къулей,

СыпсэухукІи уэмрэ щІымрэ я зэхуакум Аращ къыдэсхыфар былыми мылъкуи, Мураду сиІэгъахэм я инагъыр Къыдэнэжащ гугъапіэм и щіыбагъым.

КъызамыгъащІзу схуэмыгъуэтыр, КъэгъуэтыпІи срамыгъахуэу, Гъуэбжэгъуэщу махуэхэр блолъэтыр, Схуэмыпшыныж щІыхуэхэр къыстехуэу.

Ущіегъуэжкій, иіэкъым къэгъазэ -КъытебгъэкІыфынукъым и хабзэм: ГукъэкІыжхэм къищынэмыщІа, Уахътыншэ хъужыфын къимыгъэщ а!

УзытеукІытыхьыж гукъэкІыжыр Къыпхуонэжыр уІэгъэ мыкІыжу, Уемыгупсысыжмэ дыгъуасэм, Укъидэжынукъым пщэдейми гъусэу.

Улъэмы Іэсыжми, уІэбакІэ, Дыхьэжкъым гукъэкІыжыр хьэрэкъуакІэ. Зэм къыдэгуауэу, зэми къытхуэгуапэу, Ди псэукіар къытхуепщытэж есэпу.

Сыт хуэдиз гукъэкІыжхэм я бжыгъэр, Сыт хуэдиз абыхэм я инагъыр? Ухуеймэ, сыт хуэдизри щі эупщіэ, Жэуап езытыфынур уэ къэбгъащ эрщ.

Лъагапіэ

Сыдэплъеймэ, пы Іэр къысщхьэрохур, Сыкъеплъыхмэ, лъащІэм нэскъым нэхур. Сыдэт защізу я зэхуакум лъащізм, щыгум Къыщыскіухьу къысщохъужыр щіыгум.

МэкІэрахъуэри щІылъэм и гъусэу, Зигъэпсэхунуи хущІэмыхьэ си псэм. Къыщыпэплъэ и гугъэжу зыгуэр щыгум, «Дэплъей, дэкlуей», - сыхегъэзыхьыр си гум.

«Къырыщхьэ гъуэгур схуэбгъэнэхуфыну, Дэнэ нэскіи сыдэкіуеифыну?» -СеупщІмэ, жэуапыншэу сыкъегъанэ. Зрелъэфыхь, зрегъанэ лъэданэ.

«Щыгум сыт щыпщІэнур, къеплъыхыж, -Гум ест упщІэм къыподжэжыр си псэр, -Нэхъыфіщ, умыхъуу хэплъэ-хэкіыж, Хуиту укіэрахъуэм щіым и гъусэу».

Зегъэгусэ, ар имыдэу, си гум: «Урикъуакъэ, утетынкіэ лъэсу щіылъэм, Ухуэпабгъзу къуршыбгъзхэм я гъузгум, Щыгум хуеlэу, зэщlэгъаплъэ уи лъыр».

Сыпсэуным папщіэ гъащіэр щызу, Сызэдэгуэнур къысхуэмыщгэу шхьэр мэчназэ: «Имыдэу исыжыну тыншу и піэм. Сыту піэрэ щіыщіэхъуэпсыр гур лъагапіэм?

Сыт, хуэмейуэ дэкІуеину уафэм, Зрызигъэплъу зэми щхьэхынафэ, НэхъыфІыж зыгуэрхэм сапигъаплъзу, Псэм щіимыдэр къигъэнэну щіылъэр?»

«Дыкъыхэкlащи щlым, дыхыхьэжынщ абы», -И жэуапыр хьэзырыххэщ псэм, -Мы дунейм щыхъункъым зыри ибэ, Щалъхуа щІылъэм пыщІамэ и къуэпсыр».

Уи лъахэм щежэх псырщ узыгъэкъабзэр, Утригъэту напэ хужьу мы дунейм, Уигъэбауэу хуиту, уи гум щызу, Уигъэджэрэзу щІыгъуу щІы хъурейм.

Зи адэжь жьэгум пэрыкіам, Уэгуми и кіэн къыщимыкіа -Дыщыпсэуну къыдитащи ШІыр, Зэрытлъэкікіэ хуейщ дгъэщіэрэщіэн.

Нэхъри дахэж ищІыну и псэр, ЦІыхур куэдрэ Іэджэми щІохъуэпсыр, Зримыпэсыжмэ и жьэгур, Гуныкъуэгъуэхэм щымыщІэ и гур.

И лъахэ закъуэм и уафэ лъащ эр И тепіэну щіым зыщригъэщіым, Пшіыхьэпіэ іэфікіэ къыхуокіуэри жей, Псэри гъащІэм имыгъэгужьей.

Лъэбакъуэ къэскіэ сыщыгуфіыкіыжу, Зэзэмызи сыдэплъейуэ щыгум, Зэм дыгъэр къухьэу, зэми къыкъуэк ыжу, СыщІокъу лъэ быдэў сытетыну щіыгум.

ЩІылъэм и Іэфіагъыр къызигъащізу, Хьэрэмыгъэншэу псэр шыпыгуфіыкікіэ, Сытемытами лъагапІэм игъащІэм, Шыгум нэсахэм сахуоупсэр фіыкіэ.

Ухуеймэ, минрэ сыти жыІэ, Абы нэхъ лъапіэ сщіэркъым щыізу: ЦІыхум уахуэупсэфу фіыкіэ Дунейм утетыну пхузэфіэкіым.

Узыгъэупсэфыр уи лъахэм и щІыгурщ -ЩІым утемыту уплъэфынкъым щыгум. Зэнзэныпсу къожэх лъахэм и псыр, Лъимыгъэјэсыну фјейхэр уи псэм.

Гумрэ псэмрэ зэгурызгъэlуэн сыхэту, Щыгум сыдоплъейри, щІым сытету: ТІури псэуфынщ зэмыныкъуэкъуу -Языхэзыр сф!эмыжакъуэ закъуэм.

Илъэсыжьым сэлам изохыж

Илъэсыщіэм сыіущіэным ипэ, Илъэсыжьым узохыжыр сэлам гуапэ. ДызэщІыгъуащи зэхуэпэжу илъэс псом, Узогъэжьэжыр, укъыщ итхъы у псэм.

Солъагъур тіэкіуи узэрынэщхъейр: Тхуэщ акъыми зэтес мы дунейр, Дагъэпсэуащи нэхулъэф дыкъек ыу, Іэджи, къеуэу дигу, къызыдонэкІыр.

Дынэщхъыф Іащ, ныбжьэгъухэм драгъусэу, -Дыщыджэгуащ ныбжьыщіэ хьэгъуэліыгъуэм, Едгъэжьэжу тхэкІыжахэр пасэу, Нэпси щіэдгъэкіахэщ, дахуэщыгъуэу.

Арыншауи къыщыхъуркъым дунейм, Зыр къытхохьэ, тхокІыжыр адрейр. Къытхуигъэуващи ар ЩІым хабзэу, Дызэрыпсэуфри ещхьыркъабзэущ...

Іейри фІыри щыдгъэбыдэу ди гум,

Хэдмылъагъуэу зыри ямылей,

КъэткІуфащи, тхуиубзыхуа ди гъуэгур, Гупмахуэбжьэм щІыгъуу шэсыжыбжьэр ПхуаІэтынущ нэхъыщІэми нэхъыжьми... Съытхуэнэжыр залэтшТын къулейш -

Дыхъуэхъуэнщ ныбжьэгъухэм драгъусэу -Ныбжьэгъу уи гъусэнри сыт и уасэ! Илъэсыжьу ныбжьэгъу пэжу си гъуса,

Уи ежьэжыгъуэр уэри, мис, къэсащ, И Іэпэр дубыдынщи, ИлъэсыщІэм Къыпедгъэщэнщ и дэкіуеипіэм гъащіэм...

«Ныбжьэгъу» гуэрым деж

ціыхугъэр хьэрэкъуакіэ.

КхъыІэ, жумыІэ псэкІэ дызэкъуэшу, Дызэпэжыжьэщ уэрэ сэрэ икъукіэ -Зи хущхьэ хъуам и псалъэм зыдэзгъэшу, Дэздзэжыфынукъым

Сыхущ Іегъуэжу узэрысц Іыхуам, Зэкъым, тізукъым къызэрысхуихуар. Зызылъытэжым псом нэхърэ нэхъ губзыгъэу Сыщыгугъкъым дэслъагъуну ліыгъэ.

Пхузэфіэкіынущ іэджэм ялъэмыкіыр, Уи щхьэ хуэфіынхэр къыщепхуэкіым деж, Псэ къабзэхэм я кіэныр къыщимыкіырщ Щыбгъуэтыр ехьэжьауэ гукъыдэж.

Гуапагъи щыслъэгъуащ сэ мы дунейм, Гуауи сыщыщ акъым нобэ къэс, Къысщыбгъэхуэну ныбжьэгъухэм я ней, Умыгъэпуд щытхъупскіэ си нэмыс.

Сыхуейкъым фэрыщІыгъэу схуаІэт щытхъум -Щытхъури а къыпщытхъурщ зэлъытар. Псалъэ дыгъэлхэм акъылыр сфіагъэутхъуэу Зы махуэ закъуи щіым сытемыта.

СщІэнур сымыщІэу, шэми шхуми сес, Узубыну напэм къысхуимыгъэтІэс Уи гугъэжми щымыІэу къыппэхъун, Къысхуэгъуэтыркъым сыщІыпщытхъун.

Акъылым къыхуэмыщтэм зыбопщытри, Уогъэ ур адрей псори акъыл мащ зу. Къыщ игъэщ ари дуней р зэрыщыту Уи закъуэу къыщіыпфіэщіыр къысхуэмыщіэ.

Уошынэ сомым щіыгъуу псэр хахынуи, Къохьэлъэк уи жып зы сом къипхыну, Псоми уэ зыгуэрхэр къыпхуащ эныр Къыболъытэр я адэжь щІэину...

Жэщ къэсыхун абы уепщІыхьми, Къэблэжьу слъагъуркъым а щІыхьыр, Зи лъым хэпщахэр ижэр, фыгъуэр Къысхуэлъытэнукъым ныбжьэгъуу.

ЗыфІэбжьыфІэжу теуІуэжым и бгъэм И деж къыщыслъыхъуэнукъым цІыхугъэ. НобэкІэ къызэбгъэжэх щытхъупсыр Сфіэдзыхьщіыгъуэджэу гум

Дэздзэжыфынукъым цІыхугъэр хьэрэкъуакІэ.

КхъыІэ, жумыІэ псэкІэ дызэкъуэшу, Дызэпэжыжьэщ уэрэ сэрэ икъукіэ, Зи хущхьэ хъуам и псалъэм зыдэзгъэшу,

и лъащіэм щызолъэсыр.

ТХЬЭЩЫГЪУЕЙ Жаннэ:

Ди адыгэ театрым сытым дежи фіыкіз сыхуохъуапсэ

Щоджэнціыкіу Алий и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и артисткэ пажэщ Тхьэщыгъуей Жаннэ. Сыт хуэдэ роль игъэзащІэми, ар комедие е драмэ ирехъуи, и артист Іэзагъэр зыхуэдэр нэсу къигъэлъагъуэу утыкум итщ. Абы и щыхьэтщ хуаіэт іэгуауэшхуэхэр. Тхьэщыгъуейм адыгэ театрым и зыужьыныгъэм хуищ а хэлъхьэныгъэри гулъытэншэу къэнакъым - абы къыхуагъэфэщащ «КъБР-м щІыхь зиіэ и артисткэ» ціэ лъапІэр.

Щукиным и цІэр зезыхьэ театр училищэр къиух-

- НАЛШЫК ДЭТ курыт школ №11-р къэзухауэ Щукиным и цІэр зезыхьэ театр училищэм щІэтІысхьэнухэр ди деж къыщыхахыу хъыбар щызэхэсхым, си зэфІэкІ сеплъыжыну мурад сщІащ икІи, си насып къихьри, а еджапІэм сы-щІэхуащ, - жеІэ Тхьэщыгъуей Жаннэ. - Дэтхэнэ зи щ алэгъуэми а лъэхъэнэр игу къызэринэм хуэдэу, сэри гукъэкІыж гуапэхэр хузиІэщ а зэманым. ЕджапІэм щыдгъэкlуа илъэсхэр гуимыхужт. Дэ драгъэджащ а училищэр къэзыуха ціыху ціэрыіуэ куэдым. Абыхэм ягъэув спектаклхэм тфІэгъэщІэгъуэну дыхэтт. Апхуэдэу, псалъэм папщІэ, дадэлэжьащ Этуш Владимир, Авшаров Юрий, Борисов Олег сымэ, нэгъуэщІхэми. КъищынэмыщІауэ, Москва дэт театрхэм, музейхэм, нэгъуэщІ щэнхабзэ нэгузегъэужьыпІэхэм дыщы ажэри творческэ и лъэныкъуэкіэ зыдужьынымкіэ дерс щхьэпэ тхуэхъуащ. Мис апхуэдэу купщіафізу икіи щізщыгъузу дгъзкІуащ илъэсиплІыр.

- Жаннэ, япэ дыдэу утыку укъызэрихьар пщ і эжрэ?

- ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и утыкум япэу сыкъызэрихьар таурыхъкІэщ. «Али-Баба» спектаклым хъунщІакІуэу сыщыджэгуащ. ИтІанэ Чхаидзе Александр и «Чинарский манифест» спектаклым хэт зы роль ціыкіу къызатащ. Ар дгъэлъагъузу хэм бэлъто, кlaгуэ ящыгъыу щlэст, сэ бостей пащажа утыкум ситти, къалэныр згъэзэщІэн хуейтэкъэ?! Мо утыкум сыздитым, шІыІэм сызэрисыр цІыхухэм къезмыгъэкъафэ хуэдэу зысщіурэ, сыдэлъей- тэмэму къызгуригъаіуэу, дыдэу роль нэхъ ин щызгъэзэщ ар тэжу щытыпхъэщ. режиссёр Шэрджэс Мухьэмэд игъзува, Грушас Юозас и «Любовь, джаз и чёрт» спектаклырш. Абы роль нэхъыщхьэр къыщысхуагъэфэщащ.

ну нэхъ пфіэфіыр?

- Сэ роль хэплъыхь сщІыркъым, сыт хуэдэри си къаруи си гуащи театрым щищіэр сыт? Уэ театесхьэлізу згъэзэщізнущ. Щыізщ рым ущылэжьэн хуейкъым, кіvэи роль, псалъэ куэдкіэ гъэнщіами, и жэм къэш», - жиіэурэ. Апхуэдэ купщіэр нэсу къыбгурымыіуэу е, псалъэхэр уи гум щіэмыхьэу жиІэр мащІэми, а зэ къихьэгъуэм- къэнэнт?! Ауэ сыгъкІи зэфІэзгъэкІэ утыкур къебгъэджэрэзэкІы- кІыртэкъым, жэуапи естыжырт. фу, театреплъхэм гукъинэ яшыхъуу. Мис а етІуанэм хуэдэ ролхэр гурыгъаІуэ, си щыуагъэм гу лъыззгъэзэщіэну нэхъ сфіэфіщ.

хъулізу ущоджэгу комедиеми кіуэта хъунукъым», - жысіэрти, драмэми. А жанритіым дэтхэнэр нэхъ ппэгъунэгъу?

лъагъу. Дэтхэнэм нэхъ сехъулІэ- щу хэт сымэ хэбгъэхьэнур?» ми, дауи, зыщІэр театреплъхэрщ.

- **Утыкум къыщыбгъэщ la образ**- роль хэм ящыщу нэхъ уигу къыдыхьэу сыт хуэдэхэр къыхэбгъэщынт? - Куэд мэхъу ахэр. Илъэс бжы-

гъэкІэ а образым уиту утыку укъыщихьэкІэ уэ пщыщ гуэрым хуэдэу мэхъу. Ауэ гукІи псэкІи зыхэсщІэу згъэзэщІахэм ящыщщ КъардэнгъущІ Іэсият, Нало Заур и «Къру закъуэм» гуащэмрэ» хэт гуащэм я ролхэр.

щыхъур сытым деж?

Къэбэрдей къэрал драмэ театрым лэжьэн щыщІидзащ. Абы лъандэрэ илъэс 30-м нэблэгъащи, зэгуэр къыхиха ІэщІагъэм хүэпэжү, цІыхүхэм гукъыдэжрэ дэрэжэгъуэк і эяхуэупсэу утыкум итщ. Ар щыджэгуащ Башбеков Шараф и «Железная женщина», Туттыж Борис и «Дамэлей», КъардэнгъущІ Зырамыку и «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ», Грушас Юозас и «Любовь, джаз и чёрт», Уильямс Теннесси и «Трамвай «Желание», Эдуардо де Филиппо и «ЦІыхущ икІи джентльменщ», Толстой Алексей и «Пащтыхьымрэ пащтыхь гуащэмрэ» ри, Тхьэщыгъуей Жаннэ Налшык къигъэзэжащ спектаклхэм, нэгъуэщІхэми. Апхуэдэу Балабанов 1988 гъэм икіи Щоджэнціыкіу Алий и ціэр зезыхьэ Алексей и «Зауэ» фильмми хэтащ.

- Ар сэ зэи сщІэркъым. Си джэсызыхуэмыарэзыжу гукІэмкІэ утыкум сыкъыщикІыжам дежи, абы еплъахэм ар ягу ирихьауэ щытынкІэ хъунущ. Апхуэдэу ролыр къызэхъулІауэ къыщысщыхъужкІи, режиссёрым ар ауи игу дэмыхьауэ къыщІэкІынкІи мэхъу.

- Режиссёрымрэ актёрымрэ я зэдэлэжьэкіэм куэдкіэ елъытащ спектаклыр зэрыхъунур. Абыхэм я зэхущытыкІэм и гугъу уэзгъэ-<u>щІынут.</u>

- Режиссёр лэжьыгъэр, пэжыр жысІэнщи, тыншкъым, актёр къэс къуажэ-къуажэкіэрэ къэткіухьырт. езым и хьэл иіэжщи, дэтхэнэми Сигу къинэжащ апхуэдэ ди щІыма- бгъэдыхьэкІэ щхьэхуэ къыхуэбхуэ зекіуэхэр. Артистхэр икъукіэ гъуэтыфын хуейщ. Языныкъуэ гугъу дехьырт. Къуажэ клубхэр тэ- режиссёрхэм я гугъэщ уи макъым къуатар зыхуэдэмкіэ хъыбар къымэму къызэгъэпэщатэкъым, къа- зебгъэlэтауэ, нэхъ пхъашэу ак- щыуагъащІэм деж щегъэжьауэ гъэплъыртэкъыми, ар къытте- тёрым уепсалъэмэ, «сэ схузэхьэлъэрт. Къыдэплъыну къэкlya- фlэкlыр уэ узгъэлъагъункъэ» жиlэу, зыкъызэщlикъуэу нэхъыфІу джэгуну. Апхуэдэ Іуэху бгъэщыіэм сызэрихьэрт. Итіани си дыхьэкіэр зыхэзагъи щыіэ хъунщ. Ауэ сэ укъыстекІиерэ себудыхмэ, лэжьыгъэм сигу хыхьэжынукъым. Режиссёрымрэ сэрэ дзыхь зэхүэтщІэн папщІэ, зыкъэзгъэхуэбэжын щІу дызэдэлэжьэн хуейщ. Абы мурадкіэ къезгъэзэгъыурэ сы- щхьэкіэ шыіэныгъэ хэлъу зыхуейр сыкъелъыхыурэ сыджэгуащ. Япэ щыуагъэхэм щабэу гу лъызигъэ-

Сэ режиссёр Іэджэм садэлэжьащ. Шэшэн режиссёр Солцаев Мималт къакlузурз спектаклхэр ди деж щигъэувырт. Абы сыщыдэлэжьам сымыгъауэ зэ утыкум - Сыт хуэдэ ролхэра бгъэзэщ осик ыжакъым. Сылэжьэну зэрыщІэздзэу кІиин иригъажьэрт: «Уэ хуэдэ артист мыхьэнэншэм мы «Уигу иримыхьыр тэмэму къызгъэтэжи, зэрысщІын хуейр сы-- Жаннэ, уэ фІы дыдэу къо- гъэлъагъу. УкъыстекІиекІэ Іуэхур дызэрызехьэрт. Ауэ иужькіэ, зэман дэкlауэ, спектакль игъэувыну къы-- Драмэ ролхэр нэхъыфly со- щытхуеблэгъам: «Артистхэм ящыупщіэр щратам: «Зэкіэ сщіэр нэхъыщхьэр зыгъэзэщІэнурщ. Ар Жаннэщ», - къажриlат.

- Илъэс 30 лъандэрэ театр утыкум ущиткіэ, артист іэщіагъэм и щэху псоми ухэгъуэзащ. Сыт

фІыуэ е Іейуэ хэлъыр абы? - Артист ІэщІагъэм и мызакъуэу, адрейхэри къапщтэмэ, лэжьы-Зырамыку и гъэм уигу ирихьу упэрытмэ, ар уи «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» хэт дежкІэ фІыщ. Гугъуехь гуэр зыхэмылъ щыІэкъым, ауэ ІэщІахэт Іунэ, «Пащтыхымрэ пащтыхь гъэр уи псэм къыщыдыхьэм и деж ахэр лъэпощхьэпо пхуэхъур-- Ролыр къохъуліауэ къыщып- къым. Апхуэдиз илъэскіэ сэ ІэнатІэм сыщыпэрыткІэ, дауи, сыщы-

гъуазэщ абы ифІми и Іейми. Артистхэм сыт нэхъ къатехьэлъэр жыпіэмэ, ди іэщіагъэм мыхьэнэшхуэ зэрырамытырщ, пщІэ, гулъытэ яІэн хуейм хуэдэ зэрамыгъуэтырщ. Мыбы къеджэ цІыхухэм жаlэнкlэ мэхъу: «ІэщІагъэ ар сытми, зызэкІэщІашу утыкум иту ахэр». ЗызэкІэщІэтшу утыкум диту аракъым, дыхуеджауэ ІэщІагъэ диІэщи, дигури ди псэри етауэ абы дыхуэлажьэу аращ. А тщІэр зыхуэгъэзари цІыхухэращ.

- Спектаклым щыбгъэзэщІэну ролым зыхуэбгъэхьэзырыным

сыт хуэдиз зэман текІуадэрэ? - Спектаклым узэрыхэтыр, роль пьесэр афіэкіа дгъэлъэгъуэжынукъым жаlэу театрым и репертуарым хагъэкІыжыху абы уелэжьынущ, ар сыт хуэдиз зэманкІэ екІуэкІми. Башбеков Шараф и «Железная женщина» спектаклым илъэс 18-кІэ сыщыджэгуащ икІи апхуэдизкІи а ролым селэжьащ.

- Утыкум уесэжа хьэмэрэ...

- Утыку къихьэгъуэ къэскІэ согузавэ. Нобэрей си джэгукІэр ціыхухэм ягу ирихьыну піэрэ, псалъэхэр сщымыгъупщэжыну пІэрэ... Куэд зыбогъэзахуэ абдежым. Утыкум укъыщихьэкІэ, сыт хуэдэ Іуэхугъуэми ухуэхьэзыру ущытын хуейщ. Псалъэм папщІэ, театреплъхэм зыгуэр къыхэпсэлъыкІмэ е телефон къеуэ макъым образым «укъыхиудынкІэ» хъунущ. Аращи, сыт хуэдизрэ утыкум укъихьами, абы уитыху уогуза-

- Уи дежкіэ мыхьэнэ иіэ зи гъусэу утыку уитыну артис-

- Ролыр зыгуэшыр режиссёрыр аращ, дэ абы зыри хэтлъхьэфынукъым. Дауи, режиссёрым езым и лъагъукІэ иІэжщ а ролыр зэрыгъэзэщІэн хуейми, ар зыхузэфІэкІыну къыщыхъу артистхэр и спектаклым хегъэхьэ. Шэч хэмылъу, щыІэщ нэхъ тыншу узыдэлэжьэф артистхэр, апхуэдэхэм я гъусэу зы утыкум уитыныр гупсэхугъуэш. Артистхэм я кум сыт хуэдэ зэхущытыкІэ дэлъми, ахэр зы спектаклым щыджэгуну режиссёрым къыхихамэ, абы псалъэмакъ къыхэкІын хуейкъым. Утыкум укъыщихьэкІэ псори зыщыбгъэгъупщэу, образым уихьэн хуейуэ аращ.

- Ролым фыщелэжькіэ, режиссёрым и жыІэм фыкъытекіыу абы фи еплъыкіэ гуэр хэфлъхьэну фыхуит?

 Режиссёрым и хъэтІым техуэмэ. абы лэжьыгъэм шишэшlа гvпсысэр зэІимыгъэхьэмэ, ар къыб• Ди псэлъэгъухэр

даІыгъынущ.

- Къыпхуагъэфащэ ролхэмкіэ сытым дежи уарэзы?

- Хьэуэ, ауэ сигу иримыхьми соджэгу. Ар нэхъыфІу зэрызгъэлъагъуэным, театреплъым игу зэрыдыхьэным сыхущІэкъуу.

- БгъэзэщІэну узыщІэхъуэпс роль щыіэ-тіэ?

- Сыщеджэм щыгъуэ Уильямс Теннесси и «Трамвай «Желание» спектаклым Бланш и ролыр щызгъэзэщІэну сыщІэхъуэпсырт. Ар ди театрым Дэбагъуэ Роман щигъэуври, роль нэхъыщхьэр щызгъэзэщіащ. Си хъуэпсапіэр нахуапІэ хъуащ.

- Утыкум къыщыбгъэщІа об-разхэм зыми и мыхьэнэр езгъэ-лъэхъшэхыркъым, ауэ Тхьэщыгъуей Жаннэ щыжаІэкІэ, сэ занщізу си нэгу укъызэрыщіы-хьэр Толстой Алексей и «Па**щтыхьымрэ** пащтыхь гуащэмрэ» спектаклым щыбгъэзэщ а гуащэм и ролымкіэщ. Ар фіы дыдэу къохъуліауэ къысщохъу. Адыгэ <u>лъэпкъым дежкІэ мыхьэнэшхуэ</u> зиІэ образщ ар. Сыт хуэдэ бгъэдыхьэкІэ хууиІэу иужь уихьа а ролым?

Спектаклым сызэрыхэтынур къыщызжа!эм, Гуащэней теухуауэ интернетымкіи тхылъкіи тхыгъэ куэд седжащ. Нэхъыбэм ар къызэрыщыгъэлъэгъуар псынщІэущ, щхьэзыфІэфІущ. Абы хужа!э псомк!э сэ сыарэзыкъым, адыгэ хабзэр, нэмысыр а зэманым ткІийуэ зэраІыгъыу щытар къэплъытэмэ. Абы щыгъуэми, ар пщым ипхъуу, апхуэдэхэр псом я дежкіи щапхъэт. СпектаклымкІэ сэ сыхущІэкъуащ ар адыгэ цІыхубз нэсу зэрыщытыр къэзгъэлъэгъуэну. Пэжщ, тхакІуэм тхыгъэм щыпхриша гупсысэ нэхъыщхьэр нэхъыбэу зрипхар Грозный Иванрэ и блыгущІэтхэмрэщ. Абы къыхэкІыу паштыхь гуащэм и ролыр инкъым. Сэ сыхуеят а образымкІэ Гуащэней и хэкуэгъухэм, и дэлъхухэм яхуиІэ щытыкІэр нэхъ куууэ къэзгъэлъэгъуэну. Апхуэдэу щытми, ролыр си гум къыдыхьэу, псэкІэ зыхэсщІэу згъэзэщІащ.

- И джыпсту сыт хуэдэ лэжьыгъэ иужь уит?

Роль гуэрым селэжьу щыткъым зэкіэ, ауэ зыри сымыщіэуи сыщыскъым. ГъащІэм къыщыхъуа Іуэхугъуэхэм ятеухуа хъыбархэр, рассказ кіэщіхэр, гушыі эхэр, гукъэкІыжхэр сотх. Абыхэм ящыщ гуэрхэр спектаклу согъзув, концертхэр согъэхьэзыр. Си ныбжьэгъу артистхэр си гъусэу ахэр утыкум къыдохьэ.

Артистыр хущІэкъун хуейщ сытым дежи зэрызиужьыным. Пэжщ, дэ ди ІэщІагъэр куэдкІэ епхаш режиссёрым. Ауэ, итІани, роль гуэр къыхуагъэлъэгъуэным пэплъэу тІысыж хъунукъым, атІэ и зэфіэкіыр сэбэп щыхъун езыми къилъыхъуэн хуейщ.

- Уэ узэреплъымкіэ, адыгэ театрым и къэкlуэнур сыт хуэдэ?

Ди адыгэ театрым сытым дежи фІыкІэ сыхуохъуапсэ. Куэд щакъым Щукиным и ціэр зезыхьэ театр училищэр къэзыуха щ алэгъуалэ гупым ди деж къызэрагъэзэжрэ. Абыхэм зэфІэкІ хъарзынэхэр къагъэлъагъуэри, шэч къытесхьэркъым адыгэ театрым и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэф1 зэрыхуащІынум. Псори зэлъытыжар артистым хуащІ пщІэмрэ гулъытэмрэщи, дыщыгугъынщ дыщымыщІэу ахэр щыдгъуэтын зэман къытхуихуэну.

> Епсэлъар . шеєй ІШІЧМЕЩЕ АХШ

• Футбол

Бахъсэндэсхэр зэщысхыыжакъым

<u>Зы къалэм е къуажэм</u> гъэрей зэхьэзэхуэм къы-<u>щыщу зэхьэзэхуэм зэды-</u> щыхагъэщІа «Іэдиихум» ар и мевуеішепезыш дехтех деж хуабжьу зэныкъуэкъу хабзэщ. Хэти хуейщ и теп-<u>щэныгъэр а щІыпІэм щи-</u> гъэбыдэну. Апхуэдэщ Бахъсэн къалэри. Абы и командитІри республикэм щынэхъ лъэщхэм сыт щы-гъуи хабжэ икІи мызэмытІзу Къэбэрдей-Балъкъэрым и чемпион хъуахэщ. ИджыпстукІэ зи Іуэхухэр нэхъыфІыр «Автозапчасть»-ращ, «Бахъсэ-ныр» гуп нэхъыщхьэм къы-

БАХЪСЭНДЭСХЭМ я зэ-ІущІэр гуащІэ хъуну щы-гугъыу щэбэт кІуам стадионым кlуахэр къэпцlащ. «Автозапчасть»-р щхьитlкІэ нобэ зэрынэхъ лъагэр абы наіуэ ищіащ икіи я къалэгъухэм я гъуэм топи 10 дигъэкlащ. Я хьэрхуэрэгъухэм яхузэфlэкlар то-пи 3-щ. Арати, щхьэж и увыпІэ къинэжащ. Абы щыгъуэми, «Автозапчасть»-р мы гъэм чемпион хъуным иІэжыр зымащІэщ - къыхуэнэжа джэгугъуитхум щыщу тІум щытекІуэн хуейуэ аращ.

зэрыхэнэнум щІобэн.

Япэ увыпіэр къэзыхьынур наІуэ зэрыхъуам хуэдэу, зэхэкіа хуэдэш зэпеуэм иужь дыдэ шыхъунури. Епшыкіузанэу зэкІэлъхьэужьу мы-

къызэринэкІыфыну фІэщщІыгъуейщ.

Хэплъэгъуэ дыдэщ «Кэнжэм» и Іуэхури. Гуп нэхъыщ-хьэм ар къыхэнэн папщІэ зы бэлыхь гуэр къэхъун хуейщ. Ещанэу лей хъунур щызэхэкІынур иужь дыдэ джэгу-

гъуэрауэ къыщІэкІынущ. Иджы шыгъуазэ фыхуэт-Къэбэрдей-БалъщІынщ къэрым футболымкІэ и гуп нэхъыщхьэм иужьу щызэхэта зэlущlэхэм къарикlуа бжыгъэхэм. Мис ахэр: «**Къэ-хъун**» (Къэхъун) - «**Велес**»

(Къэрэгъэш) - 3:3, «Спартак-Налшык-Д» (Налшык) - «Союз-Сэрмакъ» (Налшык) **2**:**2**, «**Бахъсэн**» (Бахъсэн) «Автозапчасть» (Бахъсэн) 3:10, «Іэдииху» (Іэдииху) - «Нарт» (Нарткъалэ) - 1:4, «Родник» (Псынэдахэ) «ХьэтІохъущыкъуей» (Хьэтіохъущыкъуей) - 1:3, «**Лого-**ВАЗ» (Бабугент) - «**Кэнжэ**» (Кэнжэ) - **4:3**, «**Бедик**» (Ар-щыдан) - «**Тэрч**» (Тэрч) - **1:1**. «Псыгуэнсу» (Псыгуэнсу) -«ГорИс-179-Кавказкабель»

(Прохладнэ) зэlущІэр нэхъ

ХЬЭТАУ Ислъам

иужьыІуэкІэ зэхэтынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэхъыщхьэм зэхьэзэхуэр зэрыщекІуэкІыр						
Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	Ο.
 «Автозапчасть» «Союз-Сэрмакъ» «Тэрч» «Къэхъун» «Нарт» «Велес» «Бедик» «ХьэтІохъущыкъуей» «Псыгуэнсу» «ГорИс-179- Кавказкабель» 	25 25 25 25 25 25 25 25 25 25 24 24	22 18 17 15 13 12 11 10 9	2 4 7 2 4 3 6 5 2	1 3 4 3 10 9 11 9 10 13	95-25 87-39 65-30 77-37 63-57 73-69 58-54 57-59 41-51 51-57	68 58 55 52 41 40 36 36 32 29
11. «ЛогоВАЗ» 12. «Бахъсэн» 13. «Родник» 14. «Спартак-Налшык-Д» 15. «Кэнжэ» 16. «Іэдииху»	25 25 25 25 25 25	7 7 6 5 5	5 3 4 7 0 2	13 15 15 13 20 20	56-80 47-94 47-70 42-43 45-91 31-79	26 24 22 22 15 11

Нэхъыжьхэри нэхъыщІэхэри къызэщІеубыдэ

Урысей Федерацэм щекіуэкі спорт бжыгъэм зэрыхэхъуэм. зэхыхьэхэм я нэхъ ин дыдэщ «Лъэпкъ кросс» зэпеуэр. Абы илъэс къэс къызэщіеубыдэ къэралым и щіыналъэ 83-м щыщ ціыху мин щэ бжыгъэхэр. Къызэдэжэхэм яхэтщ спортыр зи Іэщіагъэхэри, Олимп чемпионхэри, спортым и ветеранхэри къэрал къулыкъущ эхэри сабийхэри, студентхэри, ныкъуэдыкъуэхэри.

«Лъэпкъ кросс» зэпеуэм, хабзэ зэрыхъуауэ, хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрри. А зэхьэзэхуэм и къалэн нэхъыщхьэщ цІыхубэр спортым дегъэхьэхыныр, абы нэхъыбэ къешэлІэныр. Къызэдэжэр ІэмалыфІщ дэтхэнэми и зэфіэкіыр здынэсыр къипщытэжынымкіэ, гуп жыджэрхэм уахэту махуэр бгъэкІуэнымкІэ. Кроссым къышигъэлъагъуэ ехъулІэныгъэхэр лъабжьэ хуэхъуфынущ ныбжьыщІэм адэкІэ спорт иным зритыным.

Мы махуэхэм Лэскэн щІыналъэм щекlуэкla «Лъэпкъ кросс 2016»-м хэтащ зэмылі эужьыг туэхэм ит ціыху 300-м щІигъу. Къызэдэжэм хэтащ щІыналъэм и курыт еджапІэ 12-м и еджакІуэхэр, щІалэгъуалэр, спортым и ветеранхэр, къызэрыгуэкІ цІыхухэр. Дэрэжэгъуэ къуимыту къанэркъым илъэс къэс абыхэм я

Хьэтуей шекіуэкіа спорт махуэшхуэм хэтащ Анзорей, Урыху, Ерокъуэ, Хьэтуей Зэхьэзэхуэм щыщхэр. хэм захуигъэзащ Лэскэн куей администрацэм спортымрэ физическэ щэнхабзэмкІэ и къудамэм и унафэщІ Къэжэр А. Къызэхуэсахэм абы ягу къигъэкІыжащ спортым гъащіэм щиіэ мыхьэнэшхуэр, «Лъэпкъ кроссым» къежьапІэ хуэхъуар.

Къызэдэжахэм ящыщу нэхъ гъэщІэгъуэн хъуар зи ныбжьыр илъэс 45-м щІигъуахэм я зэпеуэрщ. Абы щыгъуэми, цІыху нэхъыбэ зыхэтар илъэс 13-17-хэм къриубыдэхэм я гупырщ.

Метр 1000 зи кІыхьагъ марафоным щытекІуащ Богус Арсен, Тэхъу Мартин, Мэшыкъуэ Вячеслав, Сындыку Къантемыр, Борий Мартин сымэ. Къыщыжа гупхэм пашэ щыхъуащ Чэлды Тимур, Дол Сабинэ, Карабучаев Ислъам, Гъурф Дианэ, Борий Ислъам сымэ.

Лэскэн щІыналъэм щекІуэкІа «Лъэпкъ кроссыр» зэхуащІыжащ Хьэтуей, Урыху, Уэзрэдж икІахэм. Гукъинэж ящыхъуа спорт махуэшхуэм

шытекІуахэмрэ къышыхэжаныкІахэмрэ медалхэмрэ дипломхэмрэ хуагъэфэщащ. КЪЭХЪУН Бэч.

• Гу зылъытапхъэ

Инджылызыбзэр зэвгъэщІэну фыхуеймэ

Илъэс 30-кІэ Америкэм шылэжьа егъэджакІуэм инджылызыбзэкІэ хуиту фытхэу, фыкъеджэу икІи фыпсалъэу фригъэсэнущ. Ар ядолажьэ:

- зи ныбжьыр илъэси 8 - 15-м ит сабийхэм;

- студентхэм, балигъхэм, бизнесменхэм.

Курсым зезыгъэтххэр тхьэмахуэм щэ къекІуэлІэнущ, тхьэмахуэ зэхуакуу 5-кІэ еджэнущ. Япэ дерсыр пщІэншэу щытынущ.

Инджылызыбээ зыджыну хуейхэр 8-967-417-78-85 телефонымкІэ фыпсалъэ хъу-

Редактор нэхъыщхьэ хьэфіыціэ Мухьэмэд

Редколлегием хэтхэр

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и япэ къуэдзэ - жэуап зыхь секретарь), Жыласэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Ширдий Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Къардэн Маритэ, НэщІэпыджэ Замирэ, Хьэжыкъарэ Алик, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учре-

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым -42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэнымкІэ - 42-60-53; хъыбарыщІэхэмкІэ, спортымрэ письмохэмкІэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 40-69-32; кэ, Налшык къалэ, О ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Теллзэ тхыгъэхэм къншыхьа бжыгъэхэм, къншаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 1994 гъэм мэкъуауэгъуэм и 14-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм №Н-0065-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокІ. «Тетраграф» ООО-м щытрадзащ. КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 33

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дыщэк Соня, редактору Жыласэ Замир, корректорхэу Нэужьо**къуэ Заирэ** (3, 4-нэ нап.), **ПхытІыкІ Азэмэт** (1, 2-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, Бещто Оксанэ, сурэтхэм елэжьар Къарей Элинэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм шагъэхьэзыраш. Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 • Тираж 3.538 • Заказ №1506